

ALUMINIJA

GLASILO DELOVNEGA KOLEKTIVA TOVARNE GLINICE
IN ALUMINIJA „BORIS KIDRIČ“ KIDRIČEVO

ŠTEVILKA 11

NOVEMBER 1978

LETNIK XVI

Motiv iz zgodovinskega Jajca. Foto: K. Zorec

**Za tovarniški praznik in dan republike iskreno
čestitajo: - družbenopolitične organizacije-
samoupravni organi - vodstvo delovne organi-
zacije in uredniški odbor „Aluminija“**

Delegati na 9. kongresu Zveze sindikatov Slovenije. Več o pomenu kongresa berite
na 10. in 11. strani.

Pred praznikom republike

Pred petintrideseti-
mi leti je bila v krvi
in ognju II. svetovne
vojne rojena naša so-
cialistična federativna
republika Jugoslavija.
Pa naj zato naš zače-
tek tega zapisa najprej
seže nazaj s spominom
na 29. november 1943,
ko so se v Jajcu zbrali
delegati AVNOJ in
sprejeli odločilne in iz-
redno pomembne skle-
pe, saj so se ob njih
odločno zdrobili okovi
preteklosti ter zasuš-
njenosti.

Na tem pomembnem
zasedanju so se takrat
delegati dogovorili tu-
di o naši nadaljni uso-
di po zlomu fašizma in
postavili nove temelje
novi socialistični drža-
vi na osnovi trajnega
bratstva in enotnosti.
In kaj naj rečemo po
tolikih letih svobode
in izgradnje naše do-
movine?

Če poznamo prego-
vor, ki pravi: »Kadar
človek ni zdrav zna
ceniti zdravje«, in ka-
dar seveda ni svoboden
zna ceniti svobodo. —
Temu je res tako, ven-
dar pa se na žalost

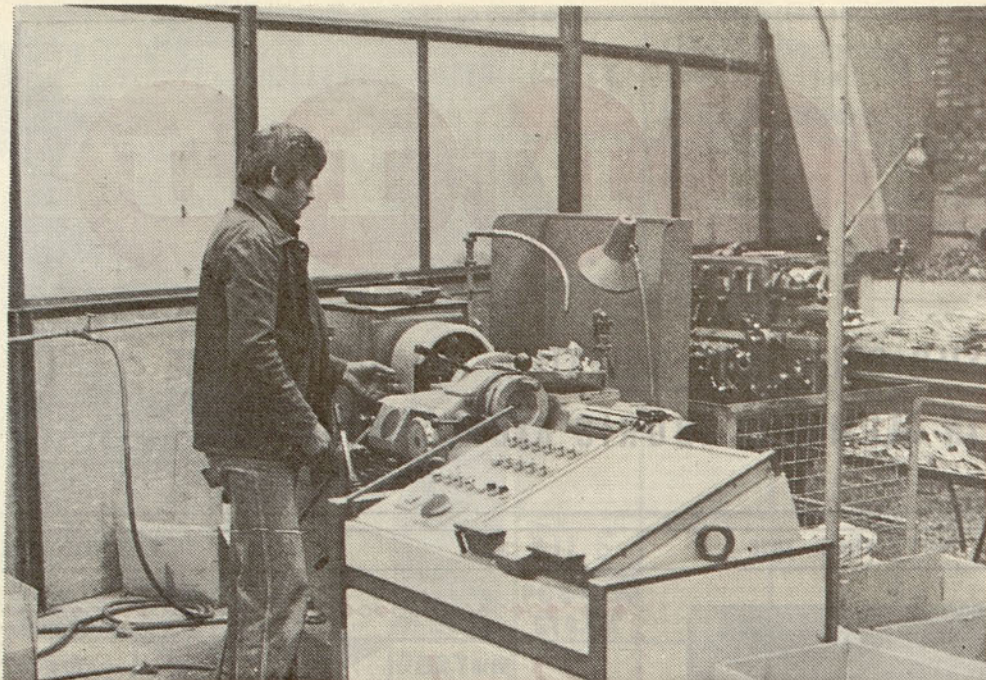
danes mnogokrat vse
premalo zavedamo, te
vrline in več ne znamo
ceniti tako dosledno
naše svobode, kot smo
jo takrat, ko se je tre-
balo za njo še kako
bojevati. Tudi danes se
je potrebno bojevati —
vendar ne za svobodo
izpod suženjstva, am-
pak za svobodo odlo-
čanja delovnega člove-
ka pri ustvarjanju do-
brin, ki jih mi vsi vsa-
kodnevno potrebujemo
v vsakdanjem življe-
nju.

Treba se je boriti za
odločno zavzemanje te-
ga, da je delavni člo-
vek tisti, ki naj tudi
sam odloča o rezulta-
tih svojega dela — ra-
zumljivo v okviru in
korist naše skupne so-
cialistične domovine s
tovarišem Titom na če-
lu. Treba se je posta-
viti na čelo tistih, ki
se odločno borijo proti
vsem tistim, ki jim je
še naša samoupravna
socialistična družba trn
v peti in ne morejo do-
jeti, da niso sami edi-
ni gospodarji tistega

(Nad. na 2. strani)

IZ VSEBINE:

- Problemska konferenca zveze komunistov TGA, stran 3
- Bratstvo, skovano v najtežjih dneh revolucije, bo trajalo večno, stran 5
- Sedaj so na vrsti akcije, stran 10
- Naši jubilanti, stran 10
- Po čem je in koliko nas stane kultura?, stran 13
- Nova pridobitev za področje požarne varnosti, stran 20

Čiščenje odlitkov

Beseda urednika

V zadnjem času je vedno več pomembnih akcij oziroma družbenopolitične aktivnosti na raznih področjih našega delovanja. O tem bomo morali tudi tokrat spregovoriti nekaj več.

Gotovo je bil za vse nas najpomembnejši deveti kongres slovenskih sindikatov, ki je bil v dneh 25. in 26. oktobra 1978 v Mariboru in kateremu bomo tudi tako v tej, kot tudi nekaj ostalih številkih posvetili največ pozornosti in našega prostora v glasilu. Seveda poleg tega še več drugih pomembnih akcij tako v sami delovni organizaciji, kot tudi v krajevni skupnosti in naši občini. Prav gotovo pa ste že tudi sami opazili, da se naše tovarniško glasilo vsebolj pestri, in, da se vključuje vedno več novih sodelavcev, ki poročajo oziroma pišejo iz raznih področij v tovarni kot tudi izven nje. Prav to pa je tisto o čemer stalno govorimo, da je treba naše glasilo vsebinsko bogateje urediti in tako pritegniti naše bralce, da tudi sami v čim večji meri pomagajo pri oblikovanju in vsebinski zasnovi našega glasila.

Že v prejšnji številki sem omenil, da so v IMPOL-u že prešli na štirinajdnevnik, kar je nedvomno ogromen in pozitiven korak naprej v prizadevanju, da se člane delovne skupnosti čimhitreje in čim konkretnije obvešča o vseh pomembnejših dogodkih in podjetju kot tudi v KS in občini. Seveda taka želja obstaja tudi pri nas in prav gotovo bomo morali v tej smeri storiti čimprej odločilne korake ter tako realizirati naše dolgoletne želje. Glede na potrebo ali bolje rečeno na vse večjo potrebo po obveščanju v političnem sistemu socialističnega samoupravljanja ter naših samoupravnih struktur, si bo moral tudi naš »ALUMINIJ« čimprej pripraviti programsko vsebino za naslednje leto, saj bo edino tako moč dosledno in pravočasno ter odgovorno opravljati zahtevne naloge, ki izhajajo iz samega cilja obveščanja.

Tako svet za glasilo »Aluminija«, kot tudi uredniški odbor bosta morala obravnavati programsko usmeritev vsebine oz. jo še predhodno pripraviti ter jo nato dati v javno razpravo v kolektiv, da le-ta poda k isti svoje morebitne konkretne predloge in pripombe, ki bi naj pomagale pri nadaljnjem izpopolnjevanju našega glasila.

Dobro se namreč zavedamo vsi skupaj — in o tem nenehno povsod govorimo, da brez dobrega in temeljitokongretnega obveščanja ni rezultatov in, da se nam prav zato mnoge akcije razblinijo oziroma se vedno znajdemo v težavah — pozneje pa krivimo za neuspeh eni druge. Da do takih pojavov ne bi smelo prihajati je (vsaj za mene osebno) edina rešitev v tem o čemer trenutno tudi pišem. Tukaj še moram tudi omeniti, da sta uredniški odbor in svet za glasilo »Aluminija« že pripravila finančni načrt za leto 1979, ki bo kot sem menda že omenil precej visok, kar 55 starih milijonov, seveda pri zvišani nakladi, ki bo znašala v prihodnje nekje med 2800 do 2900 izvodov mesečno, vendar pa bi vmes že moral računati tudi na razne morebitne biltenne, ki so zaenkrat še za naše pojme najhitrejša in najbolj konkretna informacija, ki hitro pride do delavca-bralca in je tudi, ker je krajša zelo razumljiva za vsakogar. Sami lahko ugotovite, da se je naše glasilo v zadnjem času le prilično izboljšalo, kot sem že uvodoma omenil predvsem zato, ker se je v dopisniško mrežo vključilo več novih sodelavcev, medtem ko v bližnji prihodnosti pričakujemo še več in to iz vseh TOZD ter DSSS, prav tako pa mnogo več iz SOZD UNIAL Maribor.

Želja je tudi, da bi se uredniška odbora TGA in IMPOL-a v prihodnosti večkrat sestajala na skupnih sestankih in posvetih in tako še bolj popestrila glasilo, saj bi prav izkušnje, ki so jih dosegli pri naših sosedih kaj lahko tudi nam mnogo pomagale.

Vse bolj se javljajo tudi naši sodelavci iz TOZD li-varna iz Trbovlja, kar je hvalevredno in jih pozivamo, da se še aktivneje vključijo v naš organizirani sistem obveščanja. O tem, da bi morali z vsemi silami in močmi delovati v smeri čimprejšnjega formiranja informacijskega centra pri nas v TGA, kjer bi se z obveščanjem bavil profesionalni urednik in izkušen dopisnik, pa ne bi sedaj pisal kaj več ker bo o tem še govora, saj se zadeva mora urediti čimprej.

Do prihodnjic lep pozdrav in nasvidenje!

Urednik

Pred praznikom republike

(Nad. s 1. strani)

kar ustvarja delavčeva roka. Vsa naša generacija, ki je prestala grozote druge svetovne vojne, se zaveda tako ali drugače, da smo tudi po končani vojni morali prestati marsikaj in da smo uspešno, pod vodstvom tovariša Tita in komunistične partije, prebredli uspešno tudi vse te težave, čeprav smo prav leta 1948 morali preživljati težke in napete trenutke, ki pa bodo ostali nepozabni in zgodovinski prav zaradi odločnega TITO-VEGA »NE« STALINIZMU.

Ko si bomo torej v slavnostnem prazničnem vzdušju, pred našim velikim praznikom, izrekli kakšno vzpodbudno besedo, ko bomo nazdravili republiki, potem se spomni-

mo vsega tistega kar smo prestali in prehodili v vseh teh vojnih in povojnih letih, pa nam ne bo nobena delovna akcija pretežka in odveč. Ne moremo mirno stati ob strani vsem dogodkom, ki se dogajajo okrog nas in zato je le naša sloga ter tisto tolikokrat izrečeno bratstvo in prijateljstvo oz. enotnost med nami vsemi najbolj pomembno ter odločilno tudi za bodoča praznovanja našega največjega praznika — rojstva naše nove socialistične samoupravne družbe, pod neumornim vodstvom našega dragega tovariša Tita, s katerim smo vedno delili dobro in zlo in tudi prav pod njegovim vodstvom vedno izšli kot zmagovalci.

Naj bodo tudi naše letošnje čestitke in želje ob petintridesetlet-

nici rojstva republike enake vsem dosedanjim — še smelejše in enotnejše v nove delovne zmage prav za dan republike, ki ji naj bo naše največje rojstno darilo. Še so odločilni trenutki pred nami, ko bomo morali prav na vseh področjih dokazati svojo vernost in odločnost, da iz poti, ki je bila začrtana v narodnoosvobodilni vojni in s sklepi II. zasedanja AVNOJ v Jajcu 29. 11. 1943 ne bomo nikoli skrenili!

VSEM NAŠIM BRALCEM TER SODELAVCEM IN NJHOVIM DRUŽINSKIM ČLANOM TUDI V IMENU UREDNIŠTVA GLASI-
LA »ALUMINIJ« PRI-
SRČNE ČESTITKE OB
PRAZNIKU TER PRI-
JETNO IN SLOVESNO
PRAZNOVANJE!

France MEŠKO

Financiranje raziskav na področju embalaže

Pred približno enim mesecem je bil s strani TGA, IMPOL in TOP iz Zagreba podpisan samoupravni sporazum o združevanju dela in sredstev za skup-

no financiranje izdelave investicijskega programa za izgradnjo tovarne aluminijevskih pločevink za embaliranje pijač.

Podpisnice so združile delo in sredstva v višini 600.000 din v enakem deležu z namenom, da se razširše tržišče in ugotovi verjetna možna prodaja aluminijevskih pločevink za embaliranje pijač (pivo, sadni sokovi, ostale alkoholne in brezalkoholne pijače) na domačem in tujih trgih. Nadaljni namen sporazuma je, da se na podlagi rezultatov investicijskega programa za izgradnjo tovarne aluminijevskih pločevink ugotovi smotrnost skupnega vlaganja in združevanja dela in sredstev za izgradnjo take tovarne.

**Tvoja nezgoda
lahko rani tiste,
ki jih imaš rad**

Po kongresni dejavnosti zveze komunistov in v skladu z novo organiziranostjo članstva zveze komunistov v delovnih organizacijah so se sekretarji OOKZ TOZD in DSSS TGA in občinska konferenca ZK občine Ptuj, dogovorili za sklic I. problemske konference zveze komunistov TGA za dne 27. 10. 1978.

Namen konference ZK TGA

— pregledati in se seznaniti z rezultati poslovanja TGA po ukrepih ob polletnem obračunu ter predvidevanja do konca poslovnega leta 1978.

I. problemske konference ZK TGA so se udeležili po 3 delegati iz vsake OOKZ TGA, direktorji TOZD in sektorjev DSSS TGA, pomočnik glavnega direktorja za tehnične službe, predsedniki OOKSS TGA, predsednik aktiva ZB Kidričev, član občinske konference ZK TGA, kot vabljeni pa — Milan Knežević (sekretar OK ZKS Ptuj), Dimče Stojčevski (org. sekretar OK ZKS Ptuj), Mlakar Janjo (predsednik OOS ZSS Ptuj), Vaclav Vrabčič (predsednik odbora za gosp. pri OK ZKS Ptuj) in Predstavnica »Tednika« Ptuj ter sekretarji OOKZ TGA.

V skladu z dogovorom sekretarjev, da bo vsako zaporedno konferenco zveze komunistov TGA vodil eden izmed sekretarjev OOKZ TGA, je to konferenco vodil Anton Kurilič — sekretar OOKZ TOZD promet kot predsednik predstava konference in člana Stanko Perko iz TOZD proizvodnja aluminija ter Ivan Obranič iz TOZD vzdrževanje.

Vodilne točke dnevnega reda so obsegale:

- poročilo dosedanjega sekretarja konference ZK TGA o delu konference,
- statutarne spremembe v organiziranju ZK,
- poslovanje delovne organizacije,
- poročilo OO ZK TOZD proizvodnja aluminija v zvezi s proizvodno problematiko v tej TOZD in medtozdovskih odnosih.

1. Tov. Majačič — tajnik DPO TGA je podal kratko informacijo o delovanju dosedanje konference ZK TGA, sodelujoči so se dogovorili, da naj po prehodu iz staleža dosedanjega sekretarja konference ZK TGA poda celovitejšo informacijo na prihodnji problemski konferenci.

2. Tov. Dimče Stojčevski je v informaciji o statutarnih spremembah povedal: »Organizacijske spremembe sprejete na obeh minulih kongresih ZKS in ZKJ predstavljajo akcijske spremembe v smislu sprememb metod in dela OOKZ s povdarkom na delovanje OOKZ. Spremembe sta narokovala sprejeta Ustava in Zakon o združenem delu. Otreosti se moramo forumskega dela višjih organov in ga prenesti na OOKZ.

Naša bodoča oblika dela, namesto dosedanjih konferenc v delovnih organizacijah, bo usmerjena v sestankih akcijskih in problemskih konferenc, ki ne bodo imele značaja sklepanja, ampak dogovor za stališča. Pobudo za sklic takih konferenc lahko da posamezna OOKZ, člani ZK, sindikat. Akcijske konference so zato, da se poveže delo in dogovor, da ne bo zapiranj v TOZD. Konferen-

Prevoz orodja

ce se naj odvijajo v sodelovanju med OOKZ TOZD in DSSS ali na nivoju TGA. Oblik dela je več, izkoristimo tiste, ki bodo akcijske, ki bodo dale rezultate, v tem smislu se bo spreminjalo tudi delo občinske

konference ZK Ptuj. Člani občinske konference ZK pa bodo tisti, ki bodo permanentno vzdrževali zvezo med OOKZ v delovnih organizacijah in organi ZK na nivoju občine.

3. O poslovanju TGA po sprejetih ukrepih ob polletnem obračunu je podal poročilo pomočnik glavn. direktorja za tehnične službe tov. Kostanjšek.

Za realizacijo ukrepov je potrebno:

— intenzivirati akcijo po vseh strukturah od vodilnih, vodstvenih, vseh zaposlenih in družbenopolitičnih organizacij,

— pospešiti razvoj organizacije dela in programe za boljše poslovanje,

— vsak TOZD mora izdelati primerjalno študijo o produktivnosti dela, o zaposlovanju...

Samo stanje po sprejetem rebalansu ob polletju po je naslednje:

— TOZD tovarna glinice dosega v glavnem normative po planu, proizvodnja in prodaja je dosežena, zaostaja nekoliko problematika nabave in popravila opreme,

— TOZD proizvodnja aluminija dosega normative, vprašljivi pa so normativi porabe kriolita, anodne mase, remont celic in anodnih klinov

se nekoliko izboljšuje, vendar še bistveno zaostaja tekoče vzdrževanje,

— TOZD promet mora razširiti ukrepe glede na celoten transport delovne organizacije, prav tako je razčistiti vprašanje progovne skupine,

— TOZD Kontrola kvalitete mora doseči ažurnost pri opravljanju uslug,

— Kadrovske socialni sektor mora intenzivneje iskati rešitve v zvezi s problematiko delovnih invalidov, prav tako pa hitreje reševati kadrovske problematiko,

— TOZD vzdrževanje v redu izvaja remonte, vprašanje tekočega vzdrževanja pa je treba v čim krajšem času ugodno rešiti.

Tov. Lukman je podal informacijo na račun 9-mesečnega obračuna. Skozi vidik dohodka je slabši finančni rezultat, kar je bilo pričakovano, predvsem zaradi nabavnih cen surovin in zaradi stopnje inflacije. Čisti dohodek je manjši zaradi neplačane realizacije, drugi razlog pa je manjša vrednost od prodaje aluminija konec 9. meseca.

Če govorim o porabi sredstev vseh TOZD in o združevanju stroškov, se pri porabi el. energije in kriolita niso bistveno znižali. V 3. tromesečju se je pri obračunu pokazala tudi sprememba porabe petrolkoka — na račun koka iz uvoza.

Nastal je manjko v poslovnem skladu in skladu skupne porabe, kjer se je zbralo le 380 starih milijonov. Taka realizacija pa naroča skrajni napor stabilizacije. Na ravni delovne organizacije smo pri večjem številu zaposlenih dosegli manjši dohodek kot lani...

Po teh informacijah se je razvila razprava v kateri je bilo povedano:

— da so strokovni delavci pripravili ukrepe zoper tako stanje kot ga imamo, da pa ne delamo v smislu ukrepov,

— kritika na račun tekočega vzdrževanja se nadaljuje, ne vprašamo pa se kakšen odnos imamo upravljalci do proizvodnih naprav v TOZD,

— v TOZD livarna lahkih barvnih kovin Trbovlje sta dva osnovna problema:

(Nadaljevanje na 4. strani)

Iz strojne delavnice

(Nadaljevanje s 3. strani)

- prvi je v izterjavi neplačane realizacije, drugi pa subjektivna težava na račun delovne sile, ki se je pojavljala že, ko se je vlivalo še 180 ton (danes 900 ton). To predstavlja za ljudi veliko spremembo in ima vpliv tudi na fluktuacijo kadrov, ki je odraz poostrenega režima, ki ga uvajamo in, ki zahteva več dela, red in disciplino...
- finančna situacija je izredno slaba, saj lahko TGA ocenimo, da posluje na robu rentabilnosti. V letošnjem letu v TGA niste razpravljali o vitalnih problemih perspektive delovne organizacije za dobo 5 ali 10 let, ampak predvsem o normalni višini osebnih dohodkov. Pred dvema mesecema smo govorili o ukrepih, ki ste jih postavili, sedaj pa se postavlja vprašanje odgovornosti — v končni fazi boste vsi nosili breme, ki si ga boste ustvarili, jasno pa je, da je ZK tista, ki je prva odgovorna. Skupščina občine Ptuj in DPO povdarjajo, da je treba iti v dodatne oblike predelave o čemer si morajo biti na jasnem tudi v Impolu,
- glede informiranja delavcev je treba reči, da so ljudje dobro informirani o tem, da se nam dobri časi ne pišejo! Ljudje samo čakajo na neki impulz od zgoraj. Glede produktivnosti dela pa lahko rečemo le eno — dobro ali slabo delo — stimulacije ni!

Izpihovanje

In še naprej, delavci vedo, da se v DO ne razumejo med seboj — direktorji — tehniki — vodstvo. Delavci se razumejo med seboj. In mi nečemo povedati, da so nesoglasja vzrok takega stanja,

- metode dela DO bomo morali spremeniti, prav tako odnos do poslovanja TOZD in DSSS in začeti v smislu novih pogojev gospodarjenja,
- novi sistem vrednotenja dela in ustvarjanja dohodka letos testiramo, nesreča je v tem, da so ravno v času, ko je rezultat gospodarjenja slab; v nasprotnem primeru se testiranja niti ne bi občutilo...

4. Razprava na račun medtozdovskih odnosov pa je zajemala:

- probleme v zvezi nepripravljenosti opravljenih storitev, ki so v skladu s planom verificiranim za letošnje leto,
- v poslovni ustanovitvi ne sme biti podrejenosti med TOZD in DSSS, ne sme se čutiti, da je eden več vreden kot drugi,
- pri tej obravnavi bi morali biti bolj kritični, pa seveda tudi bolj samokritični,
- stvari so skupnega pomena in jih je kot takšne posamezno med TOZD obravnavati.

I. problemska konferenca je za nami. Iz vsega napisanega in povedanega je potrebno kritično oceniti vsako misel, besedo, ki je izrečena. Člani ZK, samoupravnih organov in vseh sodelujočih so s polno mero zavzetosti obdelali vsak problem. Objektivno je treba gledati za nastalo situa-

cijo in jo postopoma sanirati, za kar je odgovoren celoten kolektiv, vsak po svoji zadolžitvi, ki jo ima ali na delokrogu ali pa v DPO in samoupravnih organih. Le tako lahko pričakujemo enak ali boljši jutri!

Viktor Markovič, org.

Kako smo poslovali?

Iz tabele I in II je razvidno kako smo poslovali v mesecu oktobru 1978.

Indeks 1978/1977 prikazuje odnos dosežene proizvodnje napram proizvodnji v istem obdobju lanskega leta.

I. Dinamika proizvodnje — indeks fizičnega obsega

OBRAT	Plan	Doseženo		
		mesečno	kumulat.	78/77
A. GLINICA				
1. Izluženo				
— september	100	100	109	103
— oktober	100	103	103	105
2. Kalcinirano				
— september	100	134	110	105
— oktober	100	94	102	106
B. PROIZVODNJA ALUMINIJA				
3. Elektroliza				
— september	100	98	98	98
— oktober	100	99	100	98
4. Elektroliza B				
— september	100	97	97	98
— oktober	100	101	100	98
5. Anodna masa				
— september	100	98	97	80
— oktober	100	90	98	81
C. PREDELAVA ALUMINIJA				
— september	100	99	96	99
— oktober	100	97	99	100

II. PRIKAZ PORABLJENIH SUROVIN NA ENOTO PROIZVODA — X/1978

Na 1 tono proizvoda	Plan	Indeks	
		oktober	I-X/1978
1. GLINICA			
Al hidrat — Al₂O₃			
— boksit	100	99	101
— Na OH	100	81	100
— para	100	99	97
— El. energija	100	92	94
2. PROIZVODNJA ALUMINIJA			
Hala A			
— glinica	100	100	100
— anodna masa	100	100	101
— kriolit	100	94	130
— Al fluorid	100	102	100
— El. energija	100	102	102
Hala B			
— glinica	100	100	100
— anodna masa	100	102	100
— kriolit	100	67	112
— Al fluorid	100	81	82
— El. energija	100	101	103
Anodna masa			
Za domačo porabo:			
petrolkoks	100	102	100
— katranska smola	100	102	101
— El. energija	100	96	90

Razgovor

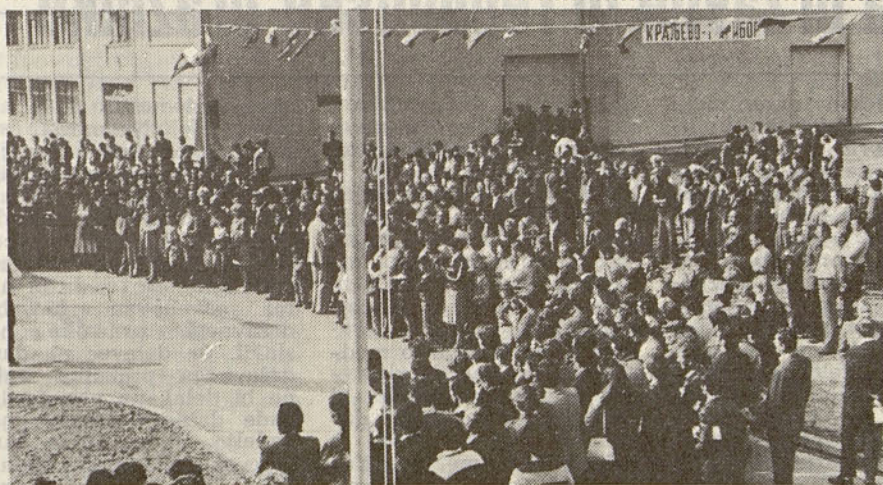
BRATSTVO SKOVANO V NAJTEŽJIH DNEH REVOLUCIJE, BO TRAJALO VEČNO

Prejšnji mesec je iz Slovenije odpeljal v bratsko Srbijo že 16. vlak bratstva in enotnosti kar 860 nekdanjih še živčih izgnancev in njihovih svojcev in okrog 400 članov občinskih delegacij ter kulturnih skupin, vse od Jesenic do Murske Sobote in Krškega, ki so bili štiri dni pri svojih nekdanjih prijateljih, rešiteljih in s katerimi so skupaj preživljali res težke trenutke druge svetovne vojne.

Težko je sicer v nekaj stavkih opisati vsa tista res nad vse ganljiva srečanja, ko so se nekdanji danes resda že močno osiveli prijatelji poljubljali, objemali. Težko je obupati spomine na tiste dni, leta 1941, ko je okupator sredi noči odgnal takorekoč iz toplih postelj, domačij kar 14.612 Slovencev. Največ kar cele družine

negotovi usodi nasproti. Mnogi se resda niso nikoli več vrnili, kajti kot so zgodovinarji ugotovili, je med drugim kar nekaj nad 800 nekdanjih izgnancev tam daleč v Srbiji prišlo za puške ter odšlo skupaj z brati Srbi v boj proti zavojalcu naše domovine. V Užicah je bila že septembra 1941 leta ustanovljena četa, ki je nosila ime po Ivanu Cankarju, njen komandant je bil Albin Pičnik.

Kar je še posebej zanimivo, na tem vlaku se po tolikih letih najdejo in srečajo tudi nekdanji izgnanci. Bili smo priča, ko sta se povsem po naključju srečala po 37 letih Anton Jemec iz Maribora in Anton Caharija, sedaj živi v Novi Gorici. Po objemanju sta se še dolgo pogovarjala in obujala spomine na njuno težko otroštvo.

V Ušcu pri Kraljevu so ob priliki, ko je pripeljal vlak bratstva in enotnosti, svečano spustili v obratovanje tovarno kovinskih izdelkov, ki sta jo skupaj zgradila Ibarski rudniki in SOZD Elkom, TOZD Primat iz Maribora.

Foto: Franjo Hovnik

Oba sta bila izgnana v okolico Kraljeva. Živela sta v otroškem taborišču. Kot toliko drugih, sta torej bila žrtve besed, ki jih je Hitler izrekel v govoru na glavnem trgu v Mariboru: »Naredite mi to deželo nemško.«

Tedaj, sredi vojne vihre se je torej že med otroki kovalo prijateljstvo dveh narodov, dveh nacij pa tudi med samimi izgnanci. Slovenske izgnance ter njih svojce so letos sprejeli v 36 občinah. Povsod so bila prisrčna srečanja. Vse je bilo v cvetju, parolah, zastavah. Ni manjkalo pesmi, radosti, igre, godbe, izmenično polke pa šumadijska in druga kola.

Mnogi so si ogledali v Srbiji zgodovinske, spomenike, zlasti še tiste iz NOB in se tako spominjali težkih dni revolucije in borb. Naj povemo, da je okupator že oktobra 1941 l. v nekaj dnevih brez obsodbe 6000, v Krdgvoerdgov postrelil v Kraljevu 6000, v Kragujevcu pa 7300 ljudi, med njimi tudi nekaj slovenskih

izgnancev. Mesta so tedaj ječala pod udarci nacizma in se odela v črno. Mnoge matere so tako izgubile svoje najdražje, edince, može, očete.

Dnevi, ki so jih bratje Slovenci in Srbi skupaj preživeli, so vse prehitro minili. Ob slovesu so mnogim znova privrele solze. Ob tem smo spoznali, da smo še bogatejši za nadaljnje utrjevanje bratskih vezi, da nekaj sto kilometrov danes ne predstavlja nobene ovire, da se ne bi še pogostje srečevali, si izmenjavali tudi druge delovne izkušnje, bodisi v gospodarstvu pa

tudi na drugih interesnih področjih.

Čez dve leti bo knam v Slovenijo pripeljal vlak bratstva in prijateljstva. Bomo tudi mi tedaj znali in zmogli tako na stečaj odpreti svoje domove in svoja srca? Gostoljubnost in prisrčnost sta res bila tolikšna, da tega res ne bomo nikoli pozabili. Samo Jugoslovani vemo, kaj pomeni bratstvo in enotnost, ki je bilo skovano v najtežjih dneh revolucije, ko smo bili združeni v borbi in hočemo biti tudi v miru.

Franjo Hovnik

Prijatelji so se še zadnji trenutek pred odhodom vlaka objemali in si pravili »Nasvidenje...«

Foto: Franjo Hovnik

Tudi mala Kraljevcanka se je hotela posloviti od nekdanjih izgnancev, ki so se z vlakom prijateljstva vračali nazaj v Slovenijo. Foto: Franjo Hovnik

Grobnica herojev v Beogradu. Foto: K. Zorec

»Vse enote v stalni pripravljenosti«. Z vaj civilne zaštite v TGA. Foto: K. Zorec

Nadomestilo za osebne dohodke za državne in republiške praznike

V delovni organizaciji Tovarna glinice in aluminija »Boris Kidrič«, Kidričevo, se že dalj časa postavlja vprašanje, zakaj se ne izplačuje nadomestilo osebnega dohodka za državne praznike in republiške praznike delavcem, ki so po razporedu dela takrat prosti in tudi ne delajo.

Stališče delovne organizacije je bilo, da tisti delavci, ki so na dan državnega ali republiškega praznika, po razporedu dela prosti, to velja predvsem za izmenske delavce, niso upravičeni do nadomestila osebnega dohodka. Utemeljitev navedene odločitve je v skladu z določili zakona o združenem delu in zakona o delovnih razmerjih oz. z drugimi pozitivno-pravnimi predpisi, saj je v navedenih predpisih določeno, da so do takšnega nadomestila osebnega dohodka upravičeni le tisti delavci, ki bi na dan državnega oz. republiškega praznika morali delati, vendar pa so na podlagi zakonskih določil prosti in praznujejo ter istočasno sprejemajo nadomestilo osebnega dohodka. Seveda se nekateri delavci s takšno odločitvijo niso strinjali in so na sodišče združenega dela v Mariboru podali predlog za varstvo pravic.

Sodišče združenega dela v Mariboru je z odločbo opr. št. S 223/78—5 z dne 6. 6. 1978 odločilo, da se zahtevki predlagateljev do upravičenosti izplačila nadomestila osebnega

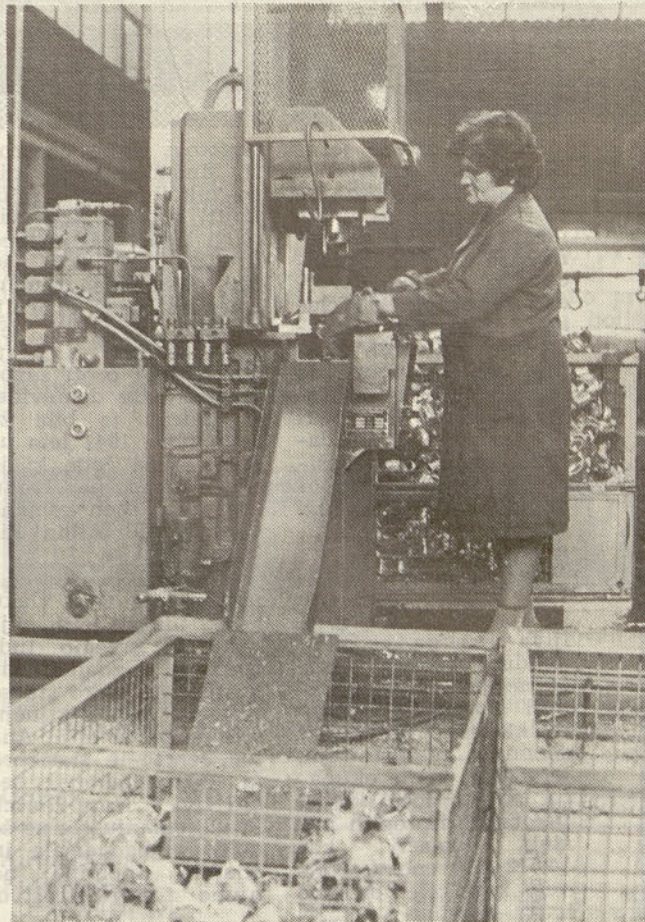
dohodka za dneva državnega praznika, zavrne z naslednjo utemeljitvijo oz. obrazložitvijo:

»Predlog predlagatelj ni utemeljen. Uporabiti je sicer določilo tedaj veljavnega 44. čl. zveznega zakona o medsebojnih razmerjih delavcev v združenem delu in 28. čl. republiškega zakona o medsebojnih razmerjih delavcev v združenem delu, ki pa sta smiselno enaka določila čl. 110 zakona o delovnih razmerjih. Namen teh določb je, da pripada delavcu nadomestilo osebnega dohodka za dneve praznikov, na katere se ne dela, t. j. da sprejme delavec za praznik nadomestilo tistega osebnega dohodka, ki bi ga dobil za ta dan, če bi ta dan ne bil praznik. Če pa je delavec, kot v konkretnem primeru predlagatelji, na dan državnega praznika prost glede na razpored delovnega časa, be delavec, tudi če bi ne bilo praznika, ne ustvaril osebnega dohodka, tako da mu ni česa nadoknaditi. To pomeni, da imajo za dan državnega praznika, brez ozira na to, na kateri dan med tednom ta praznik pade, pravico do nadomestila osebnega dohodka samo oni delavci, ki bi ta dan delali, če bi državnega praznika ne bilo, oz. do akontacije osebnega dohodka z morebitnim posebnim dodatkom, tisti delavci, ki so ta dan morali delati. Nadomestilo ne pripada zgolj zaradi tega, ker je določen dan državni praznik, saj bi se

sicer nadomestilo tako ne imenovalo. Nadomesti se lahko samo nekaj, kar je obstajalo in ni nadomestilo za nekaj, kar ne obstaja. Potemtakem se tudi osebni dohodek delavcu nadomesti za državni praznik samo za to, da bi ne bil oškodovan, ker bi državnega praznika ne slavil. Če delavec na dan državnega praznika itak ne bi delal, na primer, da pade državni praznik na nedeljo ali na drug dan tedenskega počitka, delavec zaradi državnega praznika ničesar ne izgubi. Tudi če bi ta dan ne bil državni praznik, bi delavec ne prejel osebnega dohodka, pa mu zato ni ničesar nadoknaditi.«

Iz navedenega je brez dvoma razvidno, da delavcem, ki so po razporedu izmen na dan državnega ali republiškega praznika prosti, ne pripada nobeno nadomestilo osebnega dohodka. Istočasno pripominjamo, da tudi drugi delavci ne dobijo nadomestilo osebnega dohodka za državni ali republiški praznik, če ta dan sovpada s prostim dnevom oz. dnevom tedenskega počitka. Menimo, da je s tem podana dovolj nazorna obrazložitev, zakaj se ne izplačuje nadomestilo osebnega dohodka za državni ali republiški praznik, če so delavci na ta dan že po razporedu dela prosti in takrat ravno tako po razporedu dela tudi ne delajo.

KADROVSKO SPLOŠNI SEKTOR

Iz livarne v Trbovljah

PESEM

(namesto članka o medtozdovskih odnosih)

Vojan Arhar: SPOR

V temni kleti je prepir,
krega z repo se krompir,
kdo mehkejši je, kdo trd,
kdo krasotec je, kdo grd,
kdo modrejši, kdo zabit,
kdo prostak, kdo plemenit.

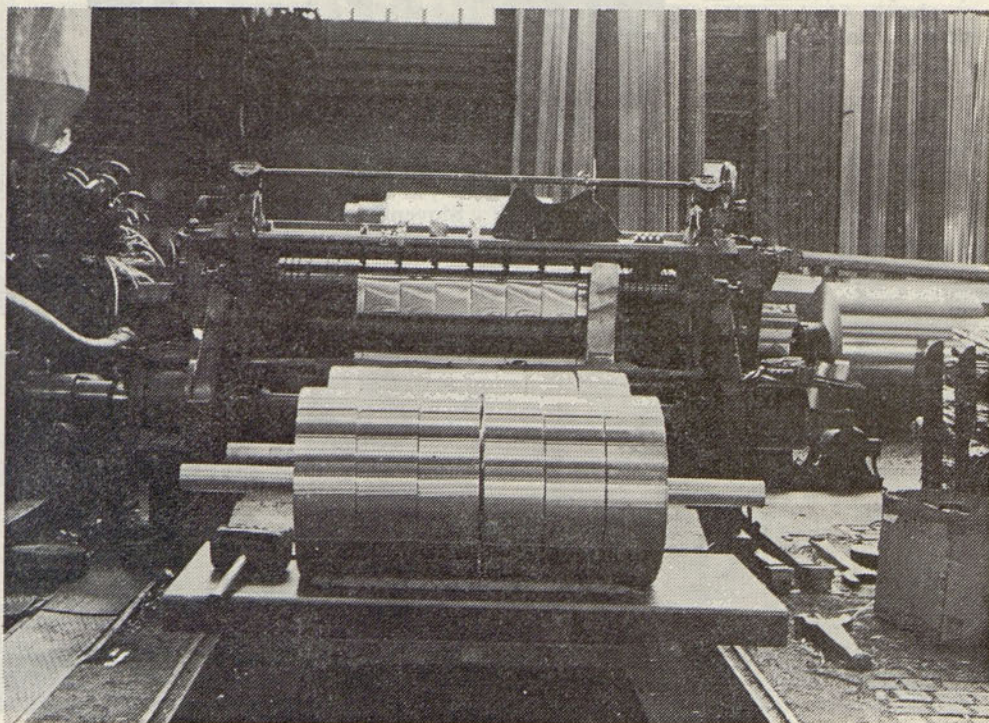
Spor razsodi peteršilj:
»Škoda je za zdrabo sil.
Z ene njive sta doma,
v isti pisker bosta šla,
slajši z repo je krompir,
dajta roke si in mir!«

Namesto komentarja — za tiste, ki bi te poučne pesmice ne hoteli razumeti — si je prepisovalec dovolil naslednjo priredbo:

V TGA-ju je nered,
krega TOZD-ov se nas šest,
kdo da dela, kdo le spi,
kdo se sonči, kdo trpi.

Ali je kje kak hudir,
ki bo znal napraviti mir,
ki bo dopovedal vsem,
kar ni znano le ljudem:
»Le od dela se živi,
ne pa: — jaz več vreden sem kot ti!«

-šah-

Kaširana folija

Bili smo na simpoziju za električne meritve

V dneh od 17. do 20. oktobra so se strokovnjaki merilne tehnike iz vse Jugoslavije srečali na 8. simpoziju o električnih merjenjih. Organizacijo simpozija je Jugoslovanski komite za električne meritve (JUKEM) poveril slovenskemu regionalnemu odboru, ki je to nalogo zaupal Visoki tehniški šoli v Mariboru.

Svečana otvoritev simpozija je bila v torek, 13. oktobra 1978. Po pozdravnih govorih in podelitvi diplom častnim in zaslužnim članom JUKEM, med katerimi so samo najslavnejša imena jugoslovanskih znanstvenikov — metrologov, kot dr. France Avčin, dr. Vojislav Bego, dr. Josip Lončar, prof. France Mlakar in drugi, so sledili uvodni referati o problemih metrologije v Jugoslaviji in o stanju merilne tehnike v Sloveniji.

Popoldne in naslednje dni dopoldne in popoldne se je nato odvijal strokovni del

simpozija, na katere so strokovnjaki z jugoslovanskih fakultet, inštitutov, zveznega zavoda za mere in plemenite kovine in delovnih organizacij predstavili svoje raziskave, dognanja, nove instrumente in naprave v šestih skupinah. Le-te so obsegale:

1. splošno problematiko meritev,
2. metrologijo,
3. merilne metode,
4. merilne instrumente,
5. meritve časa in frekvence,
6. meritve neelektričnih veličin.

Vsa dela so bila objavljena v 3 zajetih knjigah — zbornikih, katerih vsebina predstavlja široko paleto problemov in rešitev, na skoraj vseh področjih električnih in neelektričnih meritev.

Nepoučen bralec bo dejal — »no, še en simpozij v vsejugoslovanski poplavi raznih simpozijev« — vendar temu ni tako. Kot zna-

čilno sliko delovnega vzdušja naj zato omenimo, da so odpadli vsi predvideni strokovni ogledi in celo izlet v sosednjo Avstrijo, ker je bilo premalo prijavljenih, udeležba na predavanjih pa polnoštevilna.

In sedaj nazaj k strokovni vsebini simpozija. Obseg in namen tega članka ne dovoljujeta celotnega prikaza obravnavanih merilno-tehničnih problemov. Vendar pa lahko izločimo dve temi, ki jima je bil dan največji poudarek:

— stanje razvoja metrološke znanosti v Jugoslaviji in
— zakon o merskih enotah in merilih.

Preden poizkusimo v čim bolj splošni in zato morda nezanimivi obliki odgovoriti, zakaj sta ti temi tako pomembni, moramo razjasniti dva pojma, ki ju v naglici lahko hitro zamenjamo: pojem **metrologija** je zelo podoben pojmu **meteorologija**. Zato ni od-

več, da povemo: meteorologija je znanost o vremenu in vremenskih pojavih, **metrologija** pa je znanost o merjenju fizikalnih veličin, o izdelavi in razvoju merilnih instrumentov, o reprodukciji in shranjevanju merilnih enot ter o metodah, ki omogočajo precizne meritve in izboljšave merilnih postopkov. Kot taka znanost je seveda prisotna na vseh področjih prirodnoslovnih, tehničnih in čedalje več tudi humanističnih znanostih.

Bilo je potrebno več kot 100 let, da je človek spoznal namen in pomen merjenja. Merjenje je postalo začetek vseh človekovih aktivnosti, danes ga spremlja od rojstva do smrti in samo merjenje je omogočilo tako skokovit razvoj znanosti in tehnike, kot ga doživljamo danes.

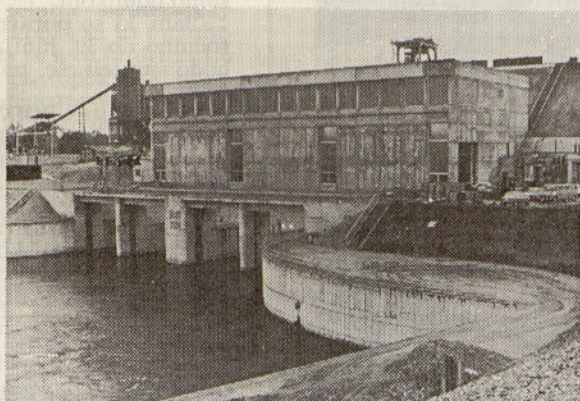
Mednarodna menjava dobrin, kooperacija in specializacija proizvodnje, va-

rovanje in dvig kakovosti proizvodov zahtevajo organizirano in visoko stopnjo merilne tehnike. Tega se močno zavedajo mnoge, posebej pa industrijsko visoko razvite dežele in zato posvečajo razvoju in napredku merilne znanosti izreden pomen: gradijo in opremljajo vrhunske metrološke ustanove in laboratorije, ki nato s svojo dejavnostjo večajo in utrjujejo njihovo gospodarsko moč.

Stanje metrologije je danes v Jugoslaviji nezadovoljivo glede na naše tehnične, znanstvene in ekonomske možnosti in potrebe. V preteklih letih so bili storjeni nekateri ukrepi za boljše organiziranost in krepitve metrološke službe. Rezultat tega je zvezni zavod za mere in plemenite kovine, ki je v pristojnosti Zveznega izvršnega sveta,

(Nadaljevanje na 8. str.)

ENERGETSKI GIGANT NA PTUJSKEM POLJU

Pogled na HE v Forminu, zadnjo na slovenski strani reke Drave, ki bo dajala 570 milijonov kilovatnih ur električne energije letno. Foto: Franjo Hovnik

Prepričani smo, da med nami v naši delovni skupnosti sicer ni človeka, ki ne bi bil seznanjen z gradnjo hidroelektrarne Srednja Drava II (HE SD II) v Forminu med Ptujem in Ormožem, ki je z vodnim kanalom prepolovila Ptujsko polje na dvoje. Elektrarna bo uradno predana v pogon za dan republike.

Elektrarno so pričeli graditi sredi leta 1975 in je zadnja na slovenski strani reke Drave. Na zunaj se sicer do- sti ne ločuje od elektrarne v Zlatoliju, ki je bila zgrajena 1969. leta, le da so tu vgradili modernejšo stroj-

no opremo. Med drugim jo bodo daljinsko upravljali, kar je novost.

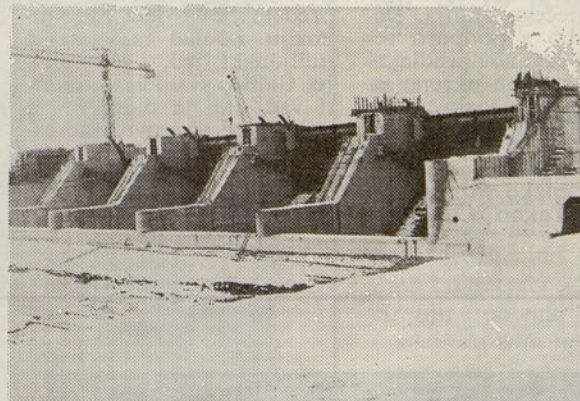
Gradnja HE je veljala 266 milijard starih dinarjev in znaša podražitev le za 8 odst. od predvidene. Pri tem naj povdarimo, da so HE zgradila domača podjetja saj je kar 95 odstotkov opreme, ki so jo izdelali v Lito- stroju, Rade Končarju, Iskri, Metalni in drugih delovnih organizacijah.

Naloga hidroelektrarne Formin je proizvodnja pretočne energije, vendar vključitev v verigi omogoča velike večino proizvodnje v variabilnem delu obteženega diagrama,

kar v znatni meri poveča vrednost elektrarne. Hidrološki značaj reke Drave, visoke polne vode (topljenje snega v avstrijskih gorah), predstavlja zelo pomembno prednost v jugoslovanskem energetskem sistemu.

Elektrarna bo dajala letno našemu gospodarstvu, med drugim tudi naši tovarni, saj je omrežje vključeno na jugoslovansko »zanko« 380 V omrežje, 570 milijonov kilovatnih ur električne energije letno. Vse dravske elektrarne skupaj od Dravograda do Formina pa 2,7 milijarde kilovatnih ur električne energije.

Elektrarno je gradilo kar 900 strokovnjakov in delavcev. V času največjih zemeljskih del, tako na akumulacijskem jezu v Markovcih, kjer so tudi zapornice pa na dovodnem in odvodnem kanalu, ki skupaj merita kar 17 kilometrov kot tudi strojnici, je bilo potrebno izkopati 9.350.000 kubičnih metrov zemlje, za nasipe so potrebovali 4.530.000 kubičnih metrov materiala ter je tu »delalo« tudi do 500 delovnih strojev, vse od kamionov do težkih bagerjev. Morda še samo po- datek, da je v elektrar-

Zapornice v Markovcih pred dograditvijo. Za njimi se razprostira eno največjih umetnih jezer na Slovenskem, ki seže vse do mesta Ptuja, kjer se bo že v bližnji bodočnosti razvil vodni šport.

Foto: Franjo Hovnik

no vgrajeno kar 4.440 ton razne strojne opreme.

Prvi kilovati električne energije so stekli po žicah že 2. junija letos, ko so spustili v pogon prvo Kaplanovo turbino. Pri gradnji HE je bilo uničeno nekaj nad 500 hektarov rodovitnih polj, porušiti pa so morali tudi 17 hiš, devet pa so jih ohranili s tem, da so akumulacijski jez pre- stavili za nekaj metrov desno, gledano v smeri toka reke Drave.

Velja omeniti, da je tako za jezo v Markovcih, ki sega vse do Ptuja nastalo eno naj-

večjih akumulacijskih jezer na slovenskem. V njem je kar 25 milijonov kubičnih metrov vode. S tem pa se odpirajo Ptujem poleg že znanih termalnih toplic velike možnosti nadaljnega razvoja turizma in rekreacije delovnih ljudi, saj bo tu mogoče prirejati razna športna tekmovanja, ki so pogojena na vodni element. Naj še zapišemo, da je mesto Ptuj s tem, da so obali nastalega umetnega jez zgradili močno utrjene varovalne nasipe z obzidjem za vedno zavarovano pred poplavami.

FRANJO HOVNIK

Bili smo na simpoziju za električne meritve

(Nadaljevanje s 7. str.)

posamezni laboratoriji na la. Taka metrološka dejavnost pa je še daleč od nivoja, ki bi ga morala imeti, da bi lahko spremljala hiter razvoj naše industrije in družbe.

(Naj na tem mestu omenimo, da je vsaj na tem področju naša OZD ena iz fakultetah, inštitutih in organizacijah združenega demed redkih, zlasti pa v procesni industriji, ki ima organiziran samostojen laboratorij za meritve, ki se poizkuša ukvarjati s številnimi merilno-tehničnimi problemi v naši vsakdanji praksi).

Po mnenju mnogih plačuje naša družba zaradi ne dovolj razvite metrološke službe veliko ceno v uvozno-izvozni menjavi, kar vse zmanjšuje našo konkurenčno sposobnost na svetovnem trgu.

Z namenom, da bi pomagal pri reševanju težav, ki jih ima gospodarstvo, bo JUKEM sestavil delegacijo, ki bo zahtevala sprejem pri predsedniku ZIS z namenom, da mu objasni probleme, potrebe in posledice obstoječega stanja. Delegacija bo s podporo republiških organov predlagala tudi ustrezne ukrepe za napredek jugoslovanske metrologije in merilne tehnike.

Druga, enako važna tema pa je bil Zakon o merskih

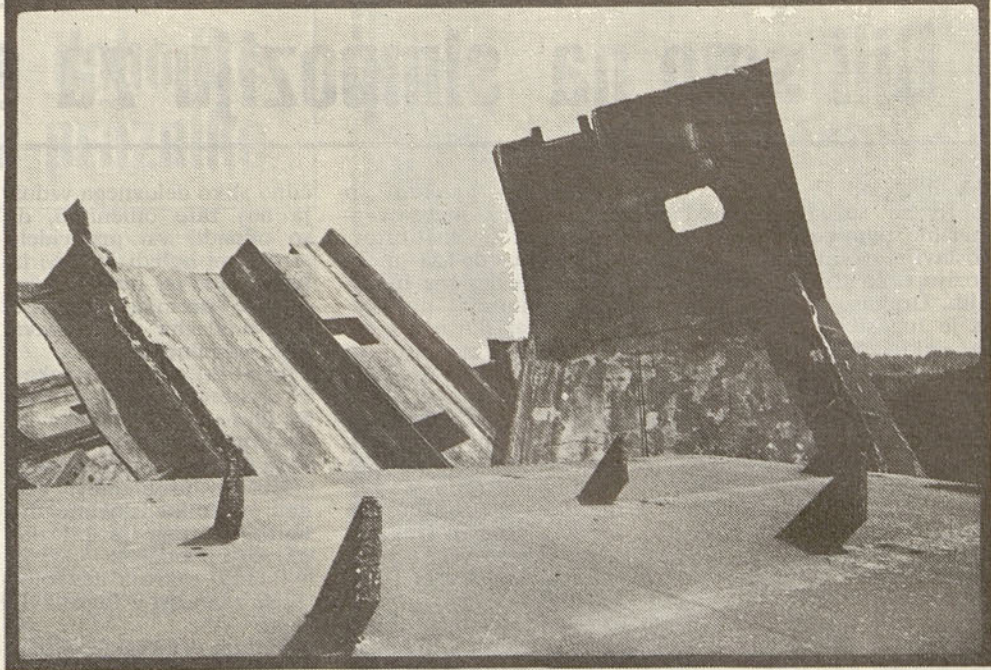
enotah in merilih v SFRJ. S sprejemom tega zakona (31. marca 1976) je bil storjen pomemben korak pri ureditvi metrološke dejavnosti v Jugoslaviji. Zakon pri naša številne novosti in spremembe, ki bodo močno vplivale tudi na naše vsakodnevno življenje in delo, kjer se srečujemo z najbolj različnimi merjenji.

Najvažnejše določilo zakona je uvedba zakonskih merskih enot, ki temeljijo na mednarodnem sistemu merskih enot SI (kratica SI od franc. Le Systeme International d'Unites).

Drugo važno določilo je prepoved uporabe nekaterih enot po 31. dec. 1980. Po tem datumu bo dovoljena uporaba enot kg, meter, sekunda, amper, volt itd., ker so to enote SI, prepovedana pa uporaba enot kot so atmosferi (at), kilokalorija (kcal), kilopond (kp), konjska moč (KM), itd., ki ne spadajo v mednarodni sistem enot (SI). Vendar pa o vsem tem kaj več v naslednjih številkah »Aluminija«.

Naj zaključimo naš sestavek z geslom metrologov, ki je prevečalo vsa predstavljena dela na simpoziju. Izrekel ga je znani italijanski fizik v 17. stoletju, Galileo Galilei: »Izmeriti vse, kar je merljivo in poizkušati napraviti merljivo vse tisto, kar še ni merljivo«.

Herman Škrinjar, dipl. ing.

Stojan Kerbler: JEKLO 16. II. nagrada na 7. jugoslovanski razstavi »Jeklo in nafta« v Sisku.

Redna letna zbirka Prešernove družbe 1978

Člani — naročniki bodo letos prejeli naslednji knjižni dar:

PREŠERNOV KOLEDAR

1979, bo kot osrednja knjiga zbirke letos še posebno zanimiv. V njem bodo poleg proze in poezije sodobnih slovenskih avtorjev tudi razprave o dogajanjih po I. svetovni vojni, pa pri spevek o novem mednarodnem ekonomskem sistemu, o pojavu evrokomunizma, zapis o starih slovenskih mestih, informativno bogati zapis pred olimpiado le-

ta 1980 v Moskvi, pa še vrsta drobnih zanimivosti in informacij. Knjigo velikega formata, bodo krasile barvne reprodukcije slik znamenitega impresionista Matije Jame, obsegala pa bo okrog 200 strani.

Boris Režek: **CESTA NA MEJO**, roman — Sočno in živo napisana pripoved o koroških gruntarjih, njihovih hlapcih, deklah in dninarjih, ki oblikujejo in maličijo ljudi, tragična podoba razmer v predvojnem času, v kateri pa ob koncu le zaslutimo obljubo človeško boljših dni.

Miško Kranjec: **ČARNI NASMEH**, dve povesti — Ob 70-letnici našega velikega pisatelja smo v zbirko uvrstili dvojce njegovih pripovednih biserov: »Čarni nasmeh« in »Pot med blažene«. Obe lirsko otožni povesti bosta nedvomno ganili srce vsakega od bralcev.

Miran Ogrin: **VZHODNI VETER**, potopis — Naš znani popotnik je podnaslovil svojo pripoved: od Urala do Kitajske in do arabskih pustinj, v njegovih zapisih pa zaživi pred nami tisti svet, ki je od nekdaj buril domišljijo Evropejcev in ki nas še danes privlači s svojo tako drugačno, bogato raznolikostjo, skrivnostmi, posebnostmi in lepota mi.

Draga Černelč, s sodelav-

ci: **ALERGIJA**, zdravstveni priročnik — O alergiji, njenih vzrokih, posledicah in še zlasti o načinih zdravljenja, vemo vse premalo, zato bo knjiga gotovo dobrodošla marsikomu in ne samo bolnikom.

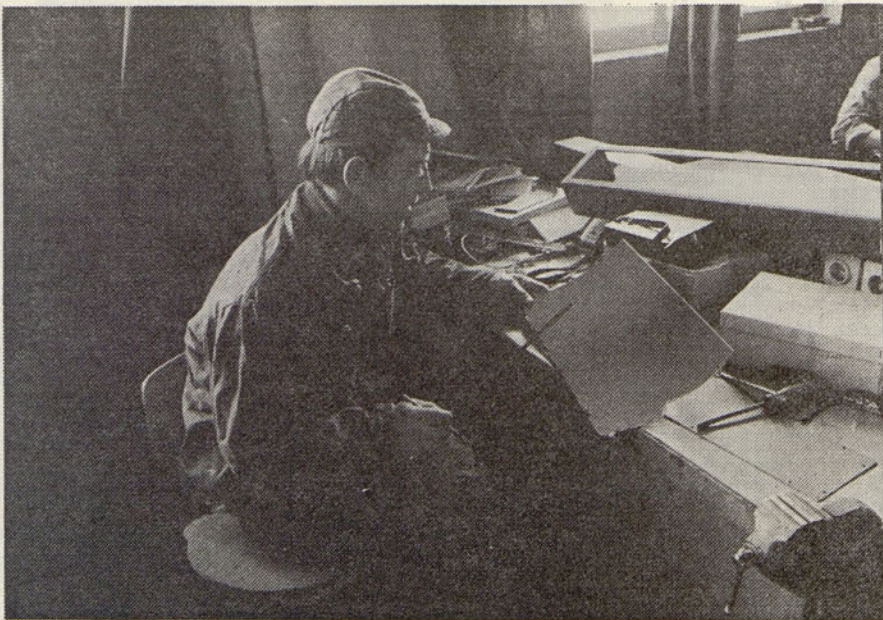
Člani, ki so poravnali naročnino do 30. junija letos, bodo prejeli še nagradno knjigo:

Alan White: **PODNEBJE UPORA**, roman — Delo obravnava značilen primer nestanka in delovanja vele-mestne gverile na vročih tleh Ria de Janeira. Prodorno in pisateljsko slikovito opisuje razmere v senci kapitalistične strahovlade, kakršna je značilna za mnoge dežele Južne Amerike, in vzroke, ki privedejo osrednje junake zgodbe do oboroženega upora z njegovimi tragičnimi posledicami.

Omenjeno knjigo lahko prejmejo tudi tisti naročniki, ki so se naročili na zbirko po 30. juniju, le da bodo morali ti doplačati zanj 50.— dinarjev (brošura) oziroma 65.— dinarjev (vezana).

Vse knjige bodo člani — naročniki prejeli v drugi polovici novembra.

Lepa knjiga
nudi
delovnemu
človeku
znanje in
razvedrilo!

Iz elektrodelaavnice

Naši inovatorji

Delavski svet TOZD tovarna glinice je 10. 3. 1978 potrdil tehnično izboljšavo št. 69 avtorja Jožeta Smolingerja z naslovom: »Koristni predlog za vzdrževanje transportnih polžev«.

Dvanajst dni kasneje pa je poslovno-koordinacijski svet potrdil drugo tehnično izboljšavo št. 100 istega avtorja z naslovom: »Koristni predlog za vzdrževanje

transportnih polžev v glinici II«.

Tovariš Jože Smolinger dela v TOZD vzdrževanje že 19 let in sta to njegova prva dva prijavljena predloga, ki se uporabljata v TGA »Boris Kidrič« Kidričevo.

Avtor je predložil Komisiji za izume, tehnične izboljšave in koristne predloge sledečo vsebino predloga št. 69:

»Predlagam, da polžev za hidrant več ne preoblačimo (zamenjujemo navojnic), temveč ob priliki remonta navojnico navarimo z »Vaudit« elektrodami. S takšnim zvarom (ta je zelo trd) dosežemo, da se navojnica obrabi le za debelino zvara, t.j. največ za 20 mm po premeru v času enega intervala obratovanja peči.

Navojnica polža mora biti iz žilavega materiala zaradi tega, da jo je sploh možno izdelati. Za to uporabljamo jekleno pločevino debeline 8 mm iz materiala Č.0361. Ta material ne more

doseči velike trdote, uporabljati pa ga moramo zato, ker navojnico varimo.

Takšna navojnica se je v enem obratovalnem intervalu obrabila do 150 mm po premeru navojnice. To je povzročilo velike težave v obratovanju, ker se je zmogljivost polža znatno zmanjšala in se je polž z dovodnim lijakom večkrat zamašil. Zamenjava polža med obratovanjem je povzročila delo ključavničarjev pri temperaturi cca 5°C in zastoj kalcinacijske peči 10 ur.«

Predlog št. 69 prinaša korist za triletno koriščenje

tehnične izboljšave 259.417.—dinarjev, medtem ko odškodnina znaša 46.695,10 dinarjev.

Z inventivnim predlogom št. 100 pa je avtor predlagal, da bi spodnje ohišje visečega ležaja za transportne polže izdelovali sami v varjeni izvedbi in jih ne bi kupovali v odlitku, ker je za dokončno izdelavo takega ohišja še potrebno precej ur strgarskega dela.

Imenovani predlog prinaša za TGA korist 22.355,40 dinarjev, avtorju pa odškodnino 2.659,10 dinarjev.

P.B.

ZASEDANJE ZBORA ZDRUŽENEGA DELA SKUPŠČINE OBČINE PTUJ

Predlog izhodišč za oblikovanje skupne in druge porabe v občini Ptuj za leti 1979 in 1980.

V skladu s sprejetim programom aktivnosti za oblikovanje skupne in splošne porabe v občini za leta 1979 in 1980 je potrebno oblikovati in sprejeti izhodiščne osnove za oblikovanje celotne neinvesticijske porabe. Vse to z namenom, da se s to informacijo prične postopek usklajevanja in dogovarjanja, kar bo potekalo vse do sprejetja izvedbenega dokumenta, t.j. občinske resolucije za leto 1979 in aneksov k sprejetim samoupravnim sporazumom o temeljnih plana samoupravnih interesnih skupnosti s področja materialne in nematerialne proizvodnje.

Izhodišča, ki so podana, bodo v postopku usklajevanja in dogovarjanja dograjevana in dopolnjevana, tako s stališči in predlogi temeljnih nosilcev planiranja v občini, kot tudi v procesu usklajevanja in dogovarjanju v merilu republike ter v medobčinskem dogovarjanju.

Z dogovorom in srednje-ročnim družbenim planom občine Ptuj za obdobje 1976—1980 je bilo dogovorjeno globalno oblikovanje skupne porabe za to obdobje. Te globalne opredelitve pa so bile konkretizirane s samoupravnimi sporazumi o temeljnih plana za posamezno področje v občini, deloma z letnimi aneksi.

Osnovna usmeritev glede oblikovanja skupne porabe, ki je dogovorjena v srednje-ročnih planskih dokumentih je:

— da mora skupna poraba rasti počasneje od rasti družbenega proizvoda oziroma v zadnjih treh letih planskega obdobja enako kot družbeni proizvod,

— da se za posamezne programe družbenih dejavnosti opredeli in dogovori prioriteten red in s tem omogoči skladnejši razvoj družbenih dejavnosti v občini,

— z dogovorom in družbenim planom občine so opredeljene družbene dejavnosti, po prioriteten vrstnem redu.

Samoupravni sporazum o temeljnih plana družbenih dejavnosti za obdobje 1976—1980, ki so bili posredovani v letu 1977 združenemu delu niso zagotovili vskladno rast skupne porabe z materialnimi možnostmi gospodarstva, zato pome-

nijo le okvir za vsakoletno sporazumevanje o višini sredstev, ki jih delavci združujejo za posamezna družbena področja.

V skladu z zakonom o sistemu planiranja se z letnimi izvedbenimi dokumenti (resolucijo in programom SIS itd.) opredeljujejo naloge in aktivnosti srednje-ročnega plana za naslednje leto v tem primeru za leto 1979. Po odločitvah Izvršne

ga sveta Skupščine SR Slovenije pa se bodo oblikovale tudi prispevne stopnje za leto 1980.

Glede na dosedanja dogovarjanja o oblikovanju posameznih programov v okviru posameznega družbenega področja (enotni, dopolnilni in skupni) je pričakovati, da bo prišlo zaradi spremenjenih solidarnostnih sistemov v izobraževanju, zdravstvu, otroškem varstvu in socialnem skrbstvu do določenih sprememb v obsegu teh programov. To bo vplivalo na prestrukturiranje sredstev med družbenimi področji. Zato bo potrebno pri bilanciranju obsega sredstev upoštevati tudi te premike.

Da bi delavci v združenem delu lahko razpravljali o programih in se odločali o višini sredstev, ki jih bodo zanje združevali v obeh letih, morajo strokovne službe samoupravnih interesnih skupnosti pripraviti pregledne in jasne programe, iz katerih bodo razvidne vrste in obseg storitev ter cena oziroma vrednost storitve in povračila za izvajanje dejavnosti. Vsekakor morajo biti posebej izkazane intervencije in viri financiranja. Pri tem je upoštevati, da so krediti kot viri za plačilo investicijskih izdatkov tuja sredstva, ki jih je potrebno vrniti iz lastnih sredstev. Zato je pri tem viru nave-

(Nadaljevanje na 12. strani)

Popravilo ventilov

SEDAJ SO NA VRSTI AKCIJE

Kdor je redno ali vsaj bežno sledil devetemu kongresu Zveze sindikatov Slovenije, ki je bil v Mariboru v dneh 25. in 26. oktobra tega leta, tisti bo lahko tudi takoj ugotovil, da je sedaj pred vsemi nami vrsta pokongresnih akcij. Prav gotovo bomo morali tudi v bodoče v našem tovarniškem glasilu odmeriti precej več prostora za obveščanje o našem sindikalnem delu in naših akcijah predvsem sedaj po kongresu, ko nas vežejo mnogi sprejeti sklepi, katere bo s skupnimi močmi potrebno tudi realizirati, predvsem v naših specifičnih pogojih naše proizvodnje.

Zapisal sem, da nam je prav deveti kongres naših slovenskih sindikatov nakazal vrsto pomanjkljivosti v našem dosedanjem delu in hkrati nakazal bogato pot v prihodnje akcije. Ne bi bil rad preveč kritičen, toda žal moram le povedati tudi to, da je med našimi delavci ali bolje rečeno med nami še mnogo takih, ki jih sindikat še vedno spominja na čase sindikalnih izletov, organiziranje ožimnice, nakup raznega tekstilnega blaga, nogavic in čevljev ter podobno, da pa v tej smeri le pozabljajo na bistveno drugačno pomembnost sindikalnega dela in njegove vloge v

9. KONGRES ZVEZE SINDIKATOV SLOVENIJE MARIBOR, OKTOBER 1978

zdrženem delu in v krajevni skupnosti.

Sindikat je namreč v zadnjem času postal nekaj povsem drugega, saj se nenehno spreminja tudi njegova vloga in se občuti njegov vsemočnejši vpliv, kajti postal je nujnost v našem sistemu, saj je na podlagi ustave poleg zveze komunistov osnovni nosilec vsega družbenega dogajanja v vseh sredinah in medsebojnih odnosih v vseh naših delovnih organizacijah.

Krivični bi bili, če bi razvednotili sindikalno delo v naši delovni organizaciji v minulih letih povsem upravičeno pa lahko trdimo, da so se nekatere akcije v zadnjih nekaj mesecih pa le zatikale in nismo bili povsem uspešni, saj nam ponekod niso prav poverjeni, ki bili na nivoju aktivnosti v sindikalnem delu. Mi sicer ne moremo in ne

smemo za določeno pasivnost v delovanju sindikata v TOZD in v DO kriviti samo tistih, ki smo jim poverili določene vodilne funkcije — ampak se moramo zavedati dejstva, da se mora sleherni delavec vključiti v sindikalno delo tako na nivoju TOZD, kot DO in seveda tudi v KS, kjer le-ta živi in dela.

Vsi skupaj smo prav gotovo premalo storili v smeri finančnega izboljšanja v sami delovni organizaciji. Tukaj bo prav tudi v duhu kongresnih dokumentov potrebno vložiti ves vpliv sindikata, da bomo kos našemu sedanjemu in tudi bodočemu položaju. Vsekakor bi bilo odveč v tem kratkem sestavku opisovati vse naloge, ki nas vse skupaj čakajo, vendar si kongresne sklepe le moramo dobro vzeti k srcu in tudi v praksi dokazati, da smo jih spo-

sobni tudi realizirati. Delegati, kateri so nas zastopali na tem pomembnem kongresu so v svojih razpravah brez dvoma govorili tudi v našem imenu — v imenu jezika delavca in občana.

Vsekakor smo se v samih kongresnih razpravah lahko naučili mnogo, kar bo naše delo samo aktiviralo in spravilo v tiste okvire, ki jim tudi gre. Čeprav imamo tudi takih, ki pravijo, da se ne želijo ukvarjati z delom v sindikatu, pa bi lahko dejali, da so v manjšini in, da jim bo potrebno tudi enkrat nekaj odkrito povedati. Kritiziranje načina dela sindikata brez konkretnih predlogov in osebne pomoči ter seveda aktivnosti je brez vsake koristi in več škoduje našim skupnim naporom za reševanje vsakodnevnih problemov, ki smo jim še kako prisotni in jih dodobra poznamo. Vemo kje nas žuli čevlji in v sedanjem trenutku je čas, da ugotovimo, zakaj in negativne pojave tudi odpravimo, saj bi bilo po toči zvoniti zgrešeno in predvsem v celoti nekoristno.

Pri tej aktivnosti pa moramo misliti in voditi akci-

(Nadaljevanje na 11. strani)

Plenarno zasedanje

Vinko Hafner, predsednik ZSS med podajanjem referata

... Naši jubilanti ...

● OB TOVARNIŠKEM PRAZNIKU ISKRENO ČESTITAMO VSEM, KI SO DOPOLNILI 10, 20, IN 30 LET DELOVNE DOBE

TOZD Tovarna glinice

10 let:

Hertiš Janez in Drevenšek Ciril.

20 let:

Toplak Anton, Poharič Jožef, Veršič Janez, Horvat Alojz, Vuk Anton, Unuk Martin, Furjan Anton, Tominc Maks, Lampret Franc, Petek Štefan, Tramšek Viktor, Ivanuša Franc, Sagadin Ivan, Dikavčič Jože, Fideršek Anton, Sukič Janez, in Korošec Avgustin.

30 let:

Pernat Janez, Horvat Jože, Jakab Franc, Štumberger Franc, Vidovič Jože, Šterbal Franc, Kurbus Jurij, Poplatnik Jože, Hanželič Stanko, Letonja Štefanija, Draškovič Anton in Repinc Anton.

TOZD proizvodnja aluminija

10 let:

Bračun Franc, Kojc Jakob, Nežmah Mirko, Zajšek Mirko, Ivančič Ivan, Vogrinec Stefan in Znidarič Jožef.

Kurež Jožef, Kurež Janez, Majcen Ivan, Grobelšek Vladimir, Černenšek Franc, Fišer Franc, Vindiš Stanislav, Tacinger Ivan, Milošič Martin, Koren Janez, Kostanjevec Konrad, Pesek Ivan in Rožman Franc.

20 let:

Vukovič Martin, Kukovič Anton, Vidovič Štefan,

30 let:

Junger Franc, Novak Mijo, Leskovar Franc, Veronek Ivan, Vitez Geza, Vedlin Mirjam in Kosi Stanko.

TOZD predelava aluminija

10 let:

Artenjak Stanko, Pignar Janez, Primožič Franc in Klajderič Anton.

20 let:

Avgustin Martin, Strašek Jakob in Topolovec Rajmund.

30 let:

Branko Anton.

TOZD livarna lahkih barvnih kovin

10 let:

Aleš Franc, Arh Albin, Ambrož Pavel, Ambrož

Zdenka, Baloh Rudi, Bojič Bora, Čaušević Agan, Čančar Jože, Dabič Dušan, Forte Štefan, Hribar Martin, Jamnik Adela, Kodrič Karl, Kreže Helena, Laknar Marjan, Ledinek Antonija, Medvešek Viljem, Nesladek Ivan, Požar Viljem, Rota Ana, Rajh Franjo, Slapar Katarina, Sušnik Silvo, Sotlič Matilda, Spec Rudi, Škof Janez, Škof Tatjana, Šinkovec Marjan, Šalamon Iva, Šoba Albert, Tomc Ana, Vrtovšek Cilka, Vajdič Alojz, Vidmar Alojz, Vresk Marija, Žagar Marija, Aleš Marija in Sterniša Anton.

20. let:

Cestnik Martin, Čož Božidar, Purkat Jože, Jazbec Karol, Hrovat Marija, Kuder Alojzija, Koncilja Magda, Naraglav Joža, Stanko Ana, Škalički Jožefa, Artnak Miroslav, Klenovšek Marija, Luzar Antonija, Zalokar Kati, Srabočan Ivan in Zupan Anton.

(Nadaljevanje na 11. str)

(Nadaljevanje z 10. strani)

je v prav vseh smereh od kulture, rekreacije, izobraževanja, uresničevanja družbenoekonomske in socialne politike, družbenoekonomskih in samoupravnih odnosov, predvsem pa ljudske obrambe in družbene samozastite ter seveda še kako pomembnega obveščanja ob pravem času.

Ker je tov. Vinko Hafner predsednik RO ZSS že pred kongresom sprejel nekatere urednike glasil združenega dela in jim obširno odgovoril na njihova vprašanja je prav, če se v tej številki ob koncu dotaknemo še tistega dela odgovora, ki se je nanašalo na informiranje, o čemer tako radi vedno in povsod mnogo govorimo, precej manj pa tudi aktivno delamo. Razumljivo je, da sploh ni potrebno poudarjati, da brez dobre informativnosti delavca ne more biti njegove družbene osveščenosti in njegovega učinkovitega delovanja kot gospodarja-upravljalca. Med pomembnimi in objektivnimi težavami je dejstvo, da je delavec danes še premalo izobražen, premalo osveščen in premalo integriran v družbeno skupnost in seveda tudi premalo operativno informiran, da bi bil dovolj usposobljen za dejansko upravljanje in da bi se tudi sam imel za upravljalca.

Če je urednik glasila v združenem delu ter sode-

lavci in s tem glasilo na progresivnih pozicijah in želi obravnavati v glasilu določeno vprašanje, pa mu je to bilo onemogočeno ali pa je morda pozneje čutil celo posledice (tega sicer ni mnogo), ker je zadevo objavil, pri tem pa ga seveda sindikat ali ZK ne podpreta, je to znamenje neke pomanjkljivosti, družbene bolezni.

Seveda gre le za posamezne pojave, kajti v dobršem delu glasil obstajajo normalne komunikacije in če bodo novinarji (dopisniki) v združenem delu bolj komunikativni in bolj strokovni ter osebno poštenj, manj bo takih negativnih pojavov. To je sicer le delček vsega, kar je povedal predsednik RO ZSS, vendar se že iz tega da mnogo razumeti in bo vsekar potrebno biti v tej smeri zelo aktiven tudi sindikat in razumljivo ZK, saj se moramo nenehno in vedno ter povsod boriti za hitro, konkretno ter predvsem učinkovito obveščanje delavcev.

O pogovoru tovariša Vinka Hafnerja z nekaterimi uredniki glasil združenega dela pa bomo spregovorili tudi prihodnjič, saj je vrsta zanimivih in konkretnih vprašanj ter še pomembnejših odgovorov. Ob koncu mi preostane le to, kar sem napisal v samem naslovu, sedaj so na vrsti akcije v naših OOS v vseh TOZD, DS SS ter KS!

F. Meško

(Nadaljevanje z 10 .str.)

30 let:

Golob Miro in Pajk Bojan.

TOZD vzdrževanje

10 let:

Taciga Milan, Varžič Stanislav, Horvat Rudi, Zobič Josip, Petek Alojz, Čerenšek Franc, Gregorec Franc, Peršuh Anton, Goddec Franc, Krošl Leopold, Žohar Franc, Meznarič Matilda in Pavličev Sergej.

20 let:

Bauman Jože, Dolenc Franc, Bezjak Mirko, Turk Franc, Gorišek Bogdan, Sluga Štefan, Fištravec Anton, Kerček Marija, Kores Anton, Krajnc Martin in Kokot Alojz.

30 let:

Klajderič Zvonko, Hertiš Stanko, Pišek Ivan, Hazabent Viktor, Korošec Maks, Jakelj Konrad, Jurjašević Peter, Paveo Franc, Firbas Ivan in Cafuta Janez.

TOZD promet

10 let:

Emeršič Ivan in Mlakar Martin.

20 let:

Zamuda Franc, Svržnjak Janez, Dominc Franc, Goširec Ivan, Zadravec Ivan, Ilob Anton, Beranič Franc,

Pulko Janez in Kšela Ignac.

30 let:

Štumberger Janez, Nežmah Štefan, Berger Jožef, Frangeš Anton, Ceci Franjo in Majačič Ivica.

TOZD kontrola kvalitete

20 let:

Petek Bogomir

DS skupne službe

10 let:

Kodrič Ivan, Fištravec Vinko in Verlek Alojzija.

20 let:

Čelofiga Oto, Kropec Ivana, Gašparič Helena, Mlakar Marjeta, Lešnik Marija, Kropec Peter, Draškovič Irena, Sagadin Ivanka, Šprah Štefanija, Klajnšek Anica, Forbici Marija, Belšak Jože, Kirbiš Janez, Skačej Valter, Čokl Martin, Repec Franc, Krušič Mihael, Verbančič Mira, Vindiš Franc, Perič Katarina, Fele Antonija in Kurbus Ana.

30 let:

Kranjc Ivan, Mazera Ivan, Kolarič Branko, Horvat Juraj, Gajser Jožef, Sluga Ludvik, Lah Ana in Slešič Marija.

Franc Toš, delegat iz TGA, je delal v komisiji za samoupravljanje in politični sistem.

Gostje kongresa

Komisija za izobraževanje in kulturo

(Nadaljevanje z 9. strani)

sti pogoje, pod katerimi bo kredit najet in kateri viri so zagotovljeni za vračilo kredita. Kredit praviloma ne more biti najet, če zanj še ni zagotovljen oz. dogovorjen vir za odplačilo.

Za vrednotenje programov se je potrebno opredeliti in dogovoriti izhodiščne elemente za oblikovanje cene. Pri tem so naslednje možnosti:

— ali v celoti upoštevati izhodišča, ki veljajo za vrednotenje enotnih programov v SR Sloveniji,

— ali glede na dohodkovne možnosti občine oblikujemo in se dogovorimo za drugačne kalkulativne osnove.

Pri tem je prisotna dilema o taki ali drugačni višini vpliva cen v letu 1979. Za enotne programe so izvršilni odbori republiških samoupravnih interesov, skupnosti sprejeli vpliv cen za leto 1979 10,5 %. Občinam je prepuščeno, da same ocenijo to kategorijo za leto 1979. V računih ptujske občine je sprejeta oziroma upoštevana rast cen 11,0 %.

Na koordinacijskem sestanku OK SZDL in na izvršnem svetu Skupščine občine je bilo zavzeto stališče, da naj bi samoupravne interesne skupnosti pri pripravi in vrednotenju programov za leto 1979 upoštevale naslednje kalkulativne osnove:

1. Izplačana masa OD v letu 1978, povečana za 14,3 % (11,0 % vpliv rasti cen, 3 % — rast realnih OD)

Orodje

2. Delež funkcionalnih izdatkov, povečan največ za 11,0 %
3. Delež materialnih stroškov povečan največ za 11,0 % (rast maloprodajnih cen)

zdravstveno, otroško varstvo, kultura, telesna kultura, socialno skrbstvo, zaposlovanje, raziskovalna dejavnost in socialno varstvo) še naslednji samoupravni sporazumi oziroma aneksi k le tem in sicer:

4. Zakonska amortizacija
5. Sredstva skupne porabe: 75 % po sindikalni listi 1978
6. Zakonsko določena obvezna sredstva 1,5 % od zbranih sredstev iz BOD.

Tudi pri drugih oblikah združevanja sredstev za leto 1979 in 1980 je potrebno izhajati iz predpostavk, da bo rast le teh pod rastjo družbenega proizvoda, ali pa vsaj v njegovi višini.

Predvidoma bodo za leto 1979 (in 1980) predloženi združenemu delu ob samoupravnih sporazumih samoupravnih interesnih skupnosti družbenih dejavnosti (izobraževanje, pokojninsko in invalidsko zavarovanje,

1. Samoupravni sporazum o združevanju sredstev za financiranje programov skupnih potreb delovnih ljudi in občanov, skupnih potreb delovnih ljudi in občanov v krajevnih skupnostih v občini Ptuj za leto 1979 in 1980 po stopnji 0,5 odstotka od BOD.

Samoupravni sporazum se sprejema v skladu z določbami »družbenega dogovora o samoupravnem združevanju in uporabi sredstev, ki jih za zadovoljevanje in uresničevanje skupnih potreb in interesov delovnih ljudi in občanov v krajevnih skupnostih namenijo delavci v TOZD, samoupravnih organizacijah in drugih delovnih skupnostih«. Družbeni dogovor je bil sklenjen 29. decembra 1975. leta z veljavnostjo za obdobje 1976—1980 ter določa obveznosti združevanja sredstev po domicilu zaposlenih delavcev, kar se pa ne realizira in se sredstva združujejo po sedežu TOZD.

Po določbah družbenega dogovora se iz zbranih sredstev formirajo solidarnostna sredstva za območja manj razvitih krajevnih skupnosti, ki se po našem samoupravnem sporazumu formirajo v višini 30 % zbranih sredstev.

Sredstva se združujejo po določbah družbenega dogovora na podlagi izdelane programa za vsako leto posebej. Vse občine ne spoštujejo določb družbenega dogovora glede višine združevanja sredstev.

Spričo takega ugotovljenega stanja je Izvršni svet Skupščine občine Ptuj posredoval svoje ugotovitve Svetu skupnosti podravske občine z zahtevo, da ta organ, ki je po omenjenem družbenem dogovoru določen kot skupni organ izdelave poročila o realizaciji določb družbenega dogovora.

izdela morebitne predloge sprememb in dopolnitev le tega v smislu sankcioniranja dejanskega stanja ali pa sproži postopek za ugotavljanje kršitev določb družbenega dogovora.

2. Samoupravni sporazum o izvajanju temeljev plana lokalne skupnosti za ceste za obdobje 1976—1980 v letu 1979 in 1980 po stopnji 0,21 % od dohodka. Sredstva se odvajajo po periodičnem obračunu.

Samoupravni sporazum je sprejet na podlagi določb Družbenega dogovora o komunalnih dejavnostih posebnega družbenega pomena in o načinu soodločanja v SIS za komunalne za ustanovitev te skupnosti dejavnosti ter izhodiščih v območju občine Ptuj.

Družbeni dogovor je samoupravni splošni akt brez omejene veljavnosti na osnovi katerega se sprejemajo samoupravni sporazumi o temeljih planov posameznih komunalnih dejavnosti posebnega družbenega pomena oziroma skupnosti, oblikovanih za opravljanje teh dejavnosti (lokalna skupnost za ceste, izgradnja vodovodnega omrežja, kataster komunalnih naprav, kanalizacija itd.) za določeno srednjeročno obdobje.

3. Samoupravni sporazum o izvajanju srednjeročnega programa izgradnje vodovodnega omrežja v občini Ptuj v letu 1979 in 1980 po stopnji 0,23 % od dohodka. Sredstva se odvajajo po periodičnem obračunu. Samoupravni sporazum je sprejet na podlagi določb srednjeročnega samoupravnega sporazuma o razvoju vodovodnega omrežja v občini Ptuj v obdobju 1976—1980, ki je oblikovan na osnovi določb družbenega dogovora.

4. Samoupravni sporazum o združevanju sredstev za varstvo okolja v občini Ptuj, ki doslej sicer še ni bil uveljavljen in bi ga bilo primerno uveljavljati za naslednji dve leti v srednjeročnem obdobju 1976 do vključno 1980. leta.

5. Samoupravni sporazum o zagotavljanju sredstev za muzej NOB v Ptuj, ki bi naj bil predložen v obravnavo in sprejem delavcem in delovnim ljudem v letu 1979 in 1980. Za navedeni namen so doslej združevali sredstva izključno iz drugih virov, kar pa spričo deficitarnosti sredstev v drugih skupnostih ni zadovoljevalo potreb.

6. Samoupravni sporazum o združevanju sredstev za TGC v Ptuj — ptujske toplice.

Navedeni samoupravni sporazum je v pripravi in bi naj bil predložen delavcem v združenem delu hkrati z drugimi samoupravnimi sporazumi.

UVEDBA CELODNEVNE ŠOLE NA OSNOVNI ŠOLI »BORIS KIDRIČ« KIDRIČEVO

Osnovna šola Boris Kidrič Kidričevo je že leta 1975 uvedla celodnevno šolo za nižjo stopnjo, to je od prvega do četrtega razreda. V programu razvoja osnovnega šolstva za obdobje 1976—1980 je predvideno, da bo do leta 1980 36 oddelkov v celodnevni šoli.

V osnovni šoli Kidričevo je v celodnevno šolo vključenih 11 oddelkov, drugi oddelki so imeli podaljšano bivanje. Z uvedbo celodnevne šole v Kidričevem bo tako v šolskem letu 1979/80 17 oddelkov od prvega do osmega razreda vključenih v celodnevno šolo.

Podružnična šola v Lovrencu na Dr. polju zaradi slabega stanja šolskih zgradb pa nima pogojev za celodnevno šolo.

Z uvedbo celodnevne šole v Kidričevem se strinja zbor učiteljev, svet staršev in Zavod SR Slovenije za šolstvo, organizacijska enota Maribor.

Izvršni odbor izobraževalne skupnosti je 19. 6. 1978 sprejel sklep o celodnevni šoli v Kidričevem.

S tem soglasjem ne nastajajo finančne obveznosti Skupščine občine Ptuj. Redno financiranje celodnevne šole v Kidričevem zagotavlja v svojih programih izobraževalna skupnost občine Ptuj.

J. F.

Kako shujšati?!

V skupino resnih problemov kot so — kako zgraditi hišo z desetimi starimi milijoni, kako prirediti že objavljen sestavek iz drugega časopisa za objavo v našem »Aluminiju«, kako odkloniti alergijo do delovnega pravila, za katero ste zadolženi, nedvomno sodi tudi problem kako se znebiti nekaj odvečnih kilogramov.

Receptura 3x7 (prvi dan sedem jogurtov, drugi dan sedem jabolk, tretji dan sedem kuhanih jajc), atletska preskakovanja večernih obrokov in dodatno garaško delo na gradnji hiše — nedvomno dajejo rezultate.

Najbolj pozitivni rezultati pri recepturi 3x7 so opazni pri ljubljanski ali mariborski mlekarji — v obliki ostanka čistega dohodka iz povečane prodaje mlečnih izdelkov. To vrstna receptura bi pomenila tudi nenavaden velik skok na evropskih in svetovnih lestvicah o uporabi mleka in mlečnih izdelkov po enem prebivalcu.

V kolikor bi v družini bila dva člana z nekoliko večjim obsegom okrog pasu ali bokov, bi tej družini grozil finančni propad ob upoštevanju cen jabolk.

»Perutnina« bi najbrž predpisala 3x7 brez jogurtov in jabolk, torej le z jajci. Bojim se, da bi že od sedem jajc vsak tretji dan sicer prišlo do regulacije težine, vendar z občasnim kikirikanjem ali kokodakanjem.

Atletsko preskakovanje posameznih obrokov in garaško delo sta mi bolj simpatična. V naših pogojih tudi možna. Celo idealna.

Ob atletskem preskakovanju obrokov (nedvomno visokih proizvodnih cen) mogoče le ujamemo priključek z evropsko in svetovno atletiko na 110 in 3000 metrov z ovirami. Mogoče se med nami skrivajo novi Lorgeri in Šegedini, le da tega nismo odkrili.

Pozabili smo že čase, ko so bili razglašeni heroji dela, ki so zares garaško priborili medalje heroja dela ter pri prekopanih tone in tone premoga, naložili polne vagone z gradbenim materialom in še, še...

(Nadalj. na 14. strani)

Namen tega pisanja ni kritika ali zapisovanje misli in besed, ki smo jih že tolikokrat izrekli in zapisali, ki so jih nekateri obračali tako ali drugače, uporabljali v zvanečih referatih in akcijskih programih.

Rad bi le preprosto povedal, da je potrebno kulturo danes, gledati tudi skozi dinar. Tudi skozi dinar pravim zato, ker imajo kulturne dobrine svojo ceno, ki pa ni majhna. Res je, da vseh dobrin ni potrebno kupiti in se da marsikaj narediti z minimalnimi sredstvi in z veliko mero ljubezni in idealizma, toda ali imamo še toliko ljubezni in idealov v sebi? Nekateri prav gotovo, večina pa žal ne.

Več kot dva tisoč nas je, ki združujemo svoje delo v TGA. Dva tisoč ljudi, ki ustvarja in razpolaga s sadovi svojega življenja in minulega dela. Prav gotovo si prek teh sadov zaslužimo kulturo, takšno kot si jo želimo, toda naše želje so velike in tako zelo različne. Radi bi hodili v gledališče, na koncerte pevskega zborov, na koncerte tujih in domačih instrumentalnih ansamblov, šli bi v opero, kupovali bi knjige, obiskovali bi muzeje, šli na festival narodno-zabavne glasbe, poslušali bi »Avsenike«, vse to bi radi — plača pa naj sindikat.

Komisija za kulturo pri tovarniški konferenci sindikata, ki je nekaj kolektivni kulturni animator, si je po javni tribuni na temo »ČLOVEK, DELO, KULTURA«, ki je bila 9. novembra 1976 v dvorani TGA zastavila širok plan dela na področju kulturnih dejavnosti in ga začela tudi bolj ali manj uspešno uresničevati. Vprašanje sredstev takrat pravzaprav ni bilo aktualno. Ko je vse kazalo, da bo kultura le »stekla po vseh kanalih«, so se občutno zmanjšala prav denarna sredstva. Tako ima v letu 1978 komisija za kulturo na razpolago le 80.000,00 dinarjev, čeprav je bilo načrtovano skoraj trikrat več. Poglejmo, kako je bilo načrtovana kulturna dejavnost in postavljen predlog porabe sredstev v letu 1978.

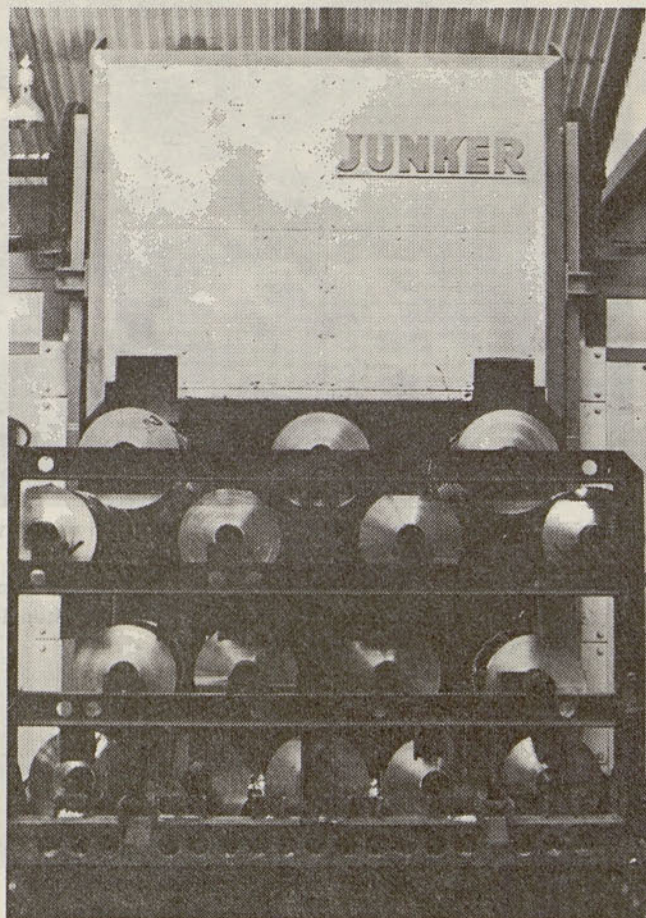
	Din
1. Gledališke predstave za člane kolektiva v Mariboru (odkup vstopnic)	30.000,00
2. Gostovanje poklicnih gledališč v Kidričevem ali v Ptuj	40.000,00
3. Gostovanje amaterskih dramskih skupin v Kidričevem ali v Ptuj	15.000,00
4. Razstave delavcev-umetnikov v TGA	15.000,00
5. Koncerti instrumentalnih skupin	30.000,00
6. Koncerti pevskega zborov	20.000,00
7. Skupinski ogledi kulturnih in zgodovinskih znamenitosti	30.000,00
8. Ogledi knjižnih sejmov in odkup knjig za knjižnico v Kidričevem	10.000,00
9. Proslava slovenskega kult. praznika	15.000,00
10. Tovariška — kulturna srečanja med člani kolektiva	20.000,00
11. Odkup vstopnic za kurentovanje in ptujski festival narodno-zabavne glasbe	10.000,00
SKUPAJ	235.000,00

Kot lahko vidimo je bila kulturna dejavnost res zastavljena precej široko in raznoliko, saj tudi plan sredstev ni bil ravno skromen. Po povprečnem računu je bilo namenjenih slehernemu članu kolektiva 117,50 dinarjev za nakup kulturnih dobrin. Tak predlog pa ni bil sprejet in je bilo odobrenih po rebalansu plana v začetku leta le 80.000,00 dinarjev. Poglejmo še kako je komisija za kulturo razdelila ta sredstva:

Besede:

**človek, delo, kultura
— morajo postati
stvarnost**

	Din
1. Gledališke predstave za člane kolektiva v Mariboru (odkup vstopnic)	10.000,00
2. Gostovanje poklicnih gledališč v Kidričevem ali v Ptuj	16.000,00
3. Gostovanje amaterskih dramskih skupin v Kidričevem ali v Ptuj	6.000,00
4. Koncerti instrumentalnih skupin	6.000,00
5. Koncerti pevskega zborov	7.000,00
6. Ogledi knjižnih sejmov in odkup knjig za knjižnico v Kidričevem	10.000,00
7. Tovariška — kulturna srečanja med člani kolektiva	20.000,00
8. Za organizacijo proslav in propagando	5.000,00
SKUPAJ	80.000,00

Žarilna peč v IMPOL-u

In če sedaj uporabimo poprečni račun, ugotovimo, da je namenjeno posamezniku v DO za »nakup kulturnih dobrin« nekaj manj kot 40,00 dinarjev.

Cene vstopnic za nekatere prireditve pa so take:

1. Za gledališke predstave od 30,00 do 50,00 din
2. za koncerte instrumentalnih ansamblov (Avsenik) 60,00 din
3. za festival narodno-zabavne glasbe 60,00 din
4. za posamezne koncerte pevskega zborov od 20,00 do 40,00 din.

Se in še bi lahko naštevali in računali pa se ne bi nič spremenilo. Nič se ne spremeni tudi takrat, kot ugotavljamo, da je povpraševanje po vstopnicah v kolektivu veliko, ugotovimo pa, da je obisk na teh prireditvah zelo slab. Zgodilo se je, da so bile prazne na določenih prireditvah prav tiste vrste, v katerih so imeli vstopnice člani našega kolektiva. In kaj naj stori komisija za kulturo? Naj uvede participacijo oziroma soudeležbo pri nakupu vstopnic? Morda bi bilo tako tudi najbolj prav.

Naj ob koncu zapišem še to, da bi z dobro kulturno politiko lahko vsaka TOZD natančno določala vsebino, poti in sredstva kulturnega razvoja svojih delavcev in širše družbene skupnosti, v kateri se delavčeve kulturne potrebe oblikujejo in razvijajo.

Andrej Podbreznik

NEZGODE V MESECU OKTOBRU 1978

Na delu Na poti Skupaj

TOZD Predelava
aluminija
TOZD Proizvodnja
aluminija
TOZD Glinica
TOZD Vzdrževanje
DS SS

3	1	4
2	—	2
2	1	3
3	—	3
1	—	1

Skupaj: 11 2 13

VZROKI NEZGOD

— padec predmeta
— udarec predmeta
— padec osebe
— hoja po predmetih

TOZD PREDELAVA ALUMINIJA

1. Maks Černejšek, mat. št. 4545 iz predelave aluminija, se je poškodoval 3. oktobra. Pri nameščanju livnega lonca v stojalo za vlivanje Gautschi peči ga je lonec udaril v palec desne roke. Vzrok: neprimeren način dela.

2. Alojz Pannikor, mat. št. 4394 iz predelave aluminija, se je poškodoval 6. oktobra. Poškodovani je pripravljaval oz. nalagal aluminijaste valje na palete. Med zlaganjem je dobil prste desne roke med valje, pri čemer si je poškodoval prstanec desne roke.

3. Ivan Primožič, mat. št. 4977 iz predelave aluminija, se je poškodoval 26. oktobra. Pri nalaganju palet se je ta prevrnila ponesrečencu ter ponesrečencu poškodovala za-

TOZD PROIZVODNJA ALUMINIJA

1. Stanislav Jevšenak mat. št. 4525 iz proizvodnje aluminija, se je poškodoval 17. oktobra. Pri puljenju lesnih drogov za ugašanje anodnih efektov iz skladovnice, je ponesrečenca eden od drogov

2. Janez Furmen, mat. t. 4418 iz proizvodnje aluminija, se je poškodoval 12. oktobra. Pri pritrditvi klinov na el. celici 408 je žerjavist Štefan Voigrinec ob slabi vidljivosti, premaknil vpenjalno glavo na drugi klin. Pri tem je glava zanihala in imenovanemu stisnila prstanec

Utrpel je poškodbo na glavi.

3. Mihael Šauperl, mat. št. 1005 iz glinice — kotlarna, se je poškodoval 9. oktobra. Na poti na delo z motornim kolesom je imenovanega na cesti Slovenska Bistrica Ptuj približno 1 km od odcepa za Rače, zadel od zadaj voznik tovornjaka LJ-registracija. Pri zadetju je ponesrečenec padel in si poškodoval leva rebra in levo lopatico. Primer nesreče so raziskali tudi delavci postaje milice Kidričevo.

1. Ciril Pišek, mat. št. 4772 iz Strojnega vzdrževanja, se je ponesrečil 3. oktobra. Nezgoda se je pripetila v kotlarni pri nameščanju izolacijskih cevi. Zaradi nedostopnosti pri nameščanju izolacije je delo opravljal z levo roko. Pri tem se je udaril s kladivom po desni roki. Utrpel je poškodbo zapestja.

2. Franc Kline, mat. št. 4198 iz gradbenega vzdrževanja, se je pokodoval 30. oktobra. Nesreča se je pripetila pri nakladanju železniških pragov na voziček. Ponesrečenec je stal na vozičku in ravnal prage, katere so mu delavci dodajali. Pri tem delu se mu je eden od pragov bočno prevrnil na levo nogo. Utrpel je lažjo poškodbo stopala.

3. Janez Golob, mat. št. 3027 iz strojnega vzdrževanja, se je poškodoval 19. oktobra. Pri prevozu električnega grelca je ponesrečeni iz elektrolitske celice 641 na tla, pri tem je stopil na odpadni vijak in si zvil desno nogo v stopalu. Vzrok: neurejeno delovno okolje.

DS SKUPNIH SLUŽB

1. Franc Meznarič, mat. št. 1292 iz skupnih služb, se je poškodoval 26. oktobra. Ponesrečenec je s sodelavcem nalagal žagani les. Med metanjem (nalaganjem) je sodelavcu les zdrsnil iz rok, se odbil od stranice tovornjaka v ponesrečenca in mu poškodoval koleno.

Priprava:
Frančka Haložan

Čevljarji v Kidričevem delajo varno obutev tudi za nas v TGA. Foto: K. Zorec

pestje leve roke. Vzrok: neizkušnost in neprimeren način dela.

udaril in mu poškodoval desno roko. Vzrok: neprimeren način dela.

desne roke.

3. Vinko Vidmajer, mat. št. 4718 iz proizvodnje aluminija, se je poškodoval 11. oktobra. Pri dviganju anodnih tokovodnikov na el. celico 303 z ročno dvigalko je ta zdrsnila iz ležišča in ponesrečencu padla na nogo. Pri tem si je imenovani poškodoval prst na desni nogi.

TOZD GLINICA

1. Jože Poplatnik, mat. št. 3766 iz glinice-beli del, se je poškodoval 2. oktobra. Imenovani je polnil glinico s polnilno napravo pod 15. silosom. Pri delu je ponesrečenec uporabljal 2 m visok premični podest. Pri sestopu iz podesta, ko je bil na predzadnji stopnici se je v istega zadel s traktorsko prikolico za prevoz glinice voznik Intihar Janez mat. št. 3071. Pri tem je ponesrečenec padel, na njega pa se je prevrnil podest. Imenovani je utrpel težjo poškodbo kompliciran zlom leve golenice.

2. Mirko Trstenjak, mat. št. 2621 iz Glinice rdeči del, se je poškodoval 10. oktobra. Pri hoji po stopnicah nvzdol med mokrima mlinama se je spotaknil in padel. Pri tem padcu je z glavo udaril ob spodnjo pločevino ograje.

Humoreska

Kako shujšati ?!

(Nadalj. s 13. strani)

Obudimo te spomine, lotimo se garaškega dela, postanimo novi heroji dela in, ne pozabimo začrtane naloge v začetku, znebimo se odvečnih kilogramov.

Seveda ni lahko odgovoriti kako najlažje uresničiti začrtane naloge, oz. doseči enostavno, idealno težo.

Lastna višina — 100 — 2 (do 5)

Predlagam svoj recept, ki sicer še ni dal 100 odst. uspeha, kar je pogojeno tudi z nekaj drugih malenkosti (dodatna prehrana izven DO).

Recept, strnjen le v enem kratkem stavku, bi se glasil:

»Prijavite se na našo TOPLO MALICO.«

S takšno prijavo pridobite vse, kar je prej omenjeno.

Preskakovali boste marsikateri obrok, kajti če želite kvalitetno, raznoliko malico, boste dobili nekaj čisto drugačnega. Kvaliteta bo relativen pojem, krompirjevi golaži, ričeti in druge dobrote pa bodo tako podobnega okusa, da boste jedli vsaki drugi dan. Torej preskakovali boste vsak drugi obrok, kar vam garantira vitalnost in skočnost. Po želji lahko preskakujete tudi dva obroka zaporedoma, kar vas bo naredilo še spretnejšega in vitkejšega.

V kolikor vas nekdo prepričuje, da je v vsakem obroku preveč mesa in to navaja kot razlog, da se lahko zredite — ne verjemite mu. Zadnjič sem stehal (pred pričami) pečeni kare in verjemite mi, ni imel niti grama več kot 50 gramov. Torej govoričenja o pre-

veliki količini mesa so iz trte zvita.

Mesu, ki ga večkrat jemo v juhi ali golažu, gre zahvala za opravljanje garaškega dela.

Potrebno je namreč porabiti obilico moči in tudi kalorij, da se kosi mesa (ti so istočasno v dokaz, da ima krava razen mesa in kosti v sestavi svojega telesa tudi ogromno žil) prerežejo in prežvečijo.

Očitno je torej, da tudi tako dosegamo smoter, s trošenjem moči in kalorij, izgubljam na težini. Isti učinek dosežemo tudi če obupani (po šestem ali sedmem poizkusu) pustimo meso v porciji nerazrezano in nedotaknjeno.

Recept je pred vami, uspeh verjeten!

Glede na doseganje izkušnje z našo toplo malico — bo veljal recept dalj časa.

Vić

Nezgode pri delu v TOZD livarna Trbovlje, od junija do oktobra 1978

V tem času smo v TOZD livarna registrirali 12 nezgod pri delu.

V oddelku odlivanja je bilo 5 nezgod, drugi oddelki skupaj — 7 nezgod.

Ivan Ravnikar, mat. štev. 4847. Dne 19. 6. 1978, mu je pri izbujanju puše, železo za podlaganje, pritisnilo roko ob vodilo orodja. Poškodovano je imel desno roko do zapestja dalje.

Ivan Nesladek, mat. štev. 4833. Dne 28. 6. 1978, si je pri popravilu zaščitnih vrat na stroju H 250, poškodoval kazalec leve roke.

Živojin Janošević, mat. štev. 4914. Dne 26. 7. '78, si je pri odlivanju glave radiatorja, poškodoval sr dincec desne roke.

Jovica Stojanović, mat. štev. 4866. Dne 4. 8. 1978, se je pri brušenju »kučiča 011« obrusil na kazalcu leve roke. Pri brušenju je nosil zaščitna sredstva.

Martina Tranpuž (delavka iz STT — TIOT) se je dne 23. 8. 1978 poškodovala, ko ji je pnevmatska naprava pri vrtanju »ohišja napenjalca« stisnila kazalec desne roke.

Ivan Nesladek, mat. štev. 4833 se je ponesrečil dne 25. 8. 1978. Delavcu je pri nastavljanju orodja za nizki tlak, to zdrsnilo iz rok in ga je pri tem poškodovalo na kazalec leve roke.

Zećir Mehmet, mat. štev. 4889, poškodovan se je dne 25. 8. 1978. Pri odlivanju pozicije »radiator«, mu je talina poškodovala desno roko.

Štefka Planko, mat. štev. 4842, nesreča se je zgodila dne 5. 10. 1978. Na prehodu na tleh, kjer so položeni kabelski vodi, se ji je spodmaknila plošča, ki kanal pokriva. Delavka je padla v kanal in si poškodovala desno nogo.

Cilka Vrtovšek, mat. štev. 4885. Dne 6. 10. 1978, je pri štancanju odlitkov stopila na odlivek in si zvilila desni gleženj.

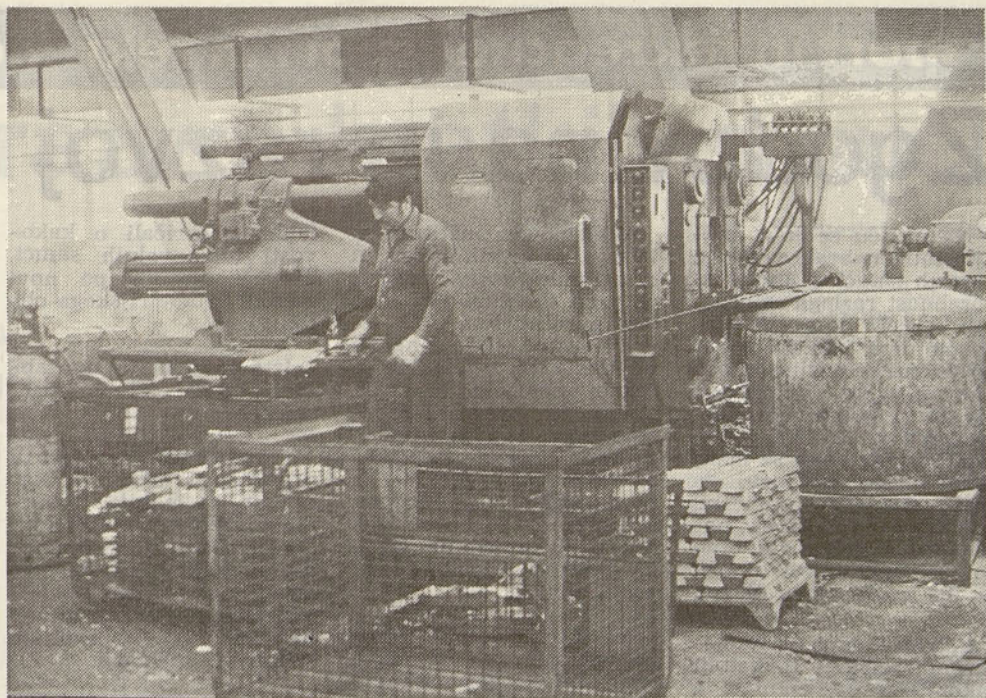
Marija Aleš, mat. štev. 4757, se je dne 23. 10. 1978, ponesrečila pri vrtanju odlitka »pekač« — nagnila se je k vrtalnemu stroju v obratovanju. Sveder ji je zgrabil in navil ter nato izpulil šop las.

Zvonko Vučinič, mat. štev. 4887 se je ponesrečil dne 20. 10. 1978. Delavcu je pri jemanju odlitka iz kokele le-ta spodletel ter mu skozi zaščitne rokavice poškodoval kazalec desne roke, nakar je prišlo do zastrupitve.

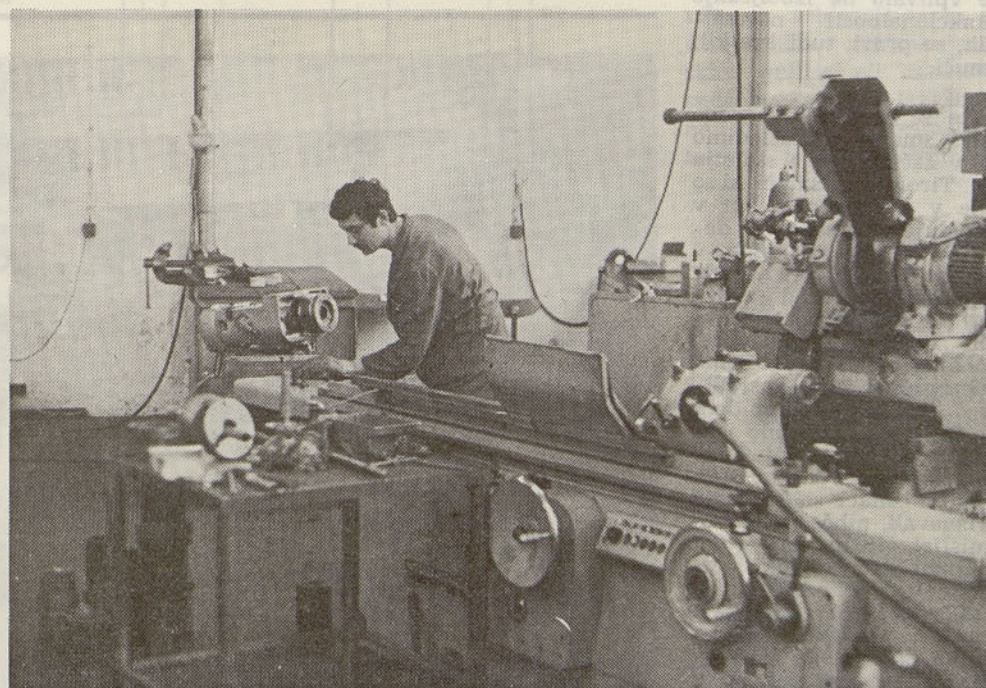
Milan Mrzлак, mat. štev. 4892. Dne 25. 10. 1978 je prenašal talino, talina mu je brizgnila iz zajemalke in mu opekla členek desne noge.

Pripravila

Viktorija Petauer

Livar

Iz orodjarne

Iz foto okvira

Odlitki

Zgodovina in razvoj kratkih smučí

Na tržišču se je v zadnjih letih nabralo več vrst kratkih smučí. Njihovo uporabnost razlaga smučarska velesila po svoje, vsaka pa ima tudi svojo zasnovo funkcionalnega oblikovanja. Če dodamo k tej zbirki še ameriško pojmovanje o kratkih smučeh, postane slika še manj jasna. Zato je prav, da vsaj domačim kupcem, predvsem prodajalcem poskusimo razložiti razvojno pot in uporabnost smučí, ki jih izdelujejo v Elanu.

V tem članku ne nameravam razlagati fizikalnih zakonitosti, povezanih z geometrijsko obliko smučí. Zaradi boljšega pregleda pa si oglejmo, kaj vse je vplivalo na izboljšanje funkcionalnosti normalnih, se pravi, tudi kratkih smučí.

Če se ozremo v zgodovino smučanja, zasledimo že v začetku tega stoletja na Tirolskem smučí, ki so bile v sredini ožje kot v sprednjem in zadnjem delu. V knjigi »Planine v snegu«, ki jo je napisal Luis Trenker pred petdesetimi leti, priporoča avtor za smučí tele mere: dolžina — 210 cm, širina v krivini — 9 cm, v sredini 7 cm, v zadnjem delu pa 8 cm. Vsem je bilo jasno, da je taka oblika potrebna. Izdelovalci in uporabniki smučí so to sicer priznavali, nihče pa ni razmišljal, kako naj bodo speljani stranski loki skozi te tri izhodiščne širinske točke. Povedano drugače: kakšna naj bo oblika stranskega loka in v kakšni zvezi naj bo z obliko upogibne linije ali s prožnostjo smučí. V časih, ko je bil na voljo edini material — les, tudi ni bilo mogoče izdelovati smučí v predpisanih ožjih mejah trdot. Obstoječa prednapetosti (mostičenja) je bila slaba. Vse to pa je zelo pomembno za najustreznejšo izrabo stranskega loka. Ob takih materialnih možnostih ni bilo mogoče izdelati dobrih kratkih smučí za odrasle. Za smučanje so bile varne le daljše smučí. Tudi kasneje, ko so se pojavili sodobni materiali (laminati steklenih vlaken, legiran aluminij, jekleni robniki in lepila, odporna proti vodi), so bili proizvajalci smučí preobremenjeni s problemi tehnologije. V reklamnih akcijah so naštevati vse mogoče materiale, iz katerih so bile grajene njihove smučí. V zadnjih dveh letih pa v prospektih že opozarjajo na oblike stranskih lokov in na različne vozne lastnosti smučí, ki so odvisne od teh oblik.

V Elanovem inštitutu so teorijo stranskih lokov in upogibnih linij razvijali že pred desetimi leti in o tem poročali leta 1972—73 v referatu (Ski simpozij v Pragi) in v člankih v raznih domačih in tujih strokovnih revijah. Uresničitev te teorije časovno sovпада z uspehi švedskega tekmovalca Stenmarka in z njegovo kasnejšo odločitvijo, ko je po testiranju tujih smučí ne glede na vabljenje ponudbe ostal pri Elanu.

Ne moremo tudi mimo pohval domačih in tujih tekmovalcev ter laskavih ocen športnih smučarjev, ki so se v pretekli smučarski tekmovalni sezoni

lahko prepričali o kakovosti tekmovalnih smučí, dimenzioniranih po novi metodi geometrijskega oblikovanja.

Ista metoda je uporabljena tudi pri compact smučeh.

Prizadevnost delavcev v proizvodnji smučí in kakovost, ki je bila dosežena v serijski proizvodnji, sta pripomogli, da bodo v Elanu lahko tudi vnaprej nudili širokemu krogu smučarjev enake smučí, kakršne uporabljajo vrhunski smučarji.

V času, ko so za normalne smučí odraslega smučarja veljale smučí,

dolge 210 in celo 220 cm, so potrebovali kratke smučí le lovci in alpinisti. Kratke smučí, ki so morale biti tudi zelo široke, so uporabljali kot krplje za hojo po globokem snegu in sočasno za spuščanje po strminah. Takrat še ni bilo mogoče govoriti o širšem krogu uporabnikov. Zato tudi ni bilo industrijske proizvodnje tovrstnih smučí. Z razvojem učnih metod in tehnike smučanja so se na tržišču pojavile tele izvedbe kratkih smučí:

1. Smučí za učenje (100—150 cm)

V Evropi je bil pobudnik kratkih smučí Martin

Puchler. V ZDA je Clif Taylor sodeloval z armijo in uvedel za vojake kratke smučí. Kasneje je skupno z Elanom razvil še GLM smučí. Smučí puchler kot GLM taylor so smučí, namenjene izključno za učenje. Njihove vozne lastnosti so prilagojene učni metodi posameznih avtorjev. S tem pa ni rečeno, da niso uporabne tudi za smučarje, ki že obvladajo prvine smučarskega znanja. Na njih pa ne bodo mogli uspešno smučati po ledenih in trdih smučiških zahtevnejši smučarji. ZAKAJ...?

Širina smučí za učenje je oblikovana tako, da je stranski lok neizrazit, učinek robnikov je čim manjši. Ker smučar začetnik še ne zna najbolje nastavljati robnikov na snežno podlogo, mu taka oblika smučí omogoča lahkotno krmarjenje brez nevarnosti, da bo s smučmi zarobil. Pri smučeh GLM Clif Taylor se učinek robnikov pri daljših smučeh zveča. Izhodišče širin je dolžina 200 cm od normalnih smučí; iz te izhajajo kratke, tako da je odvzet zadnji del.

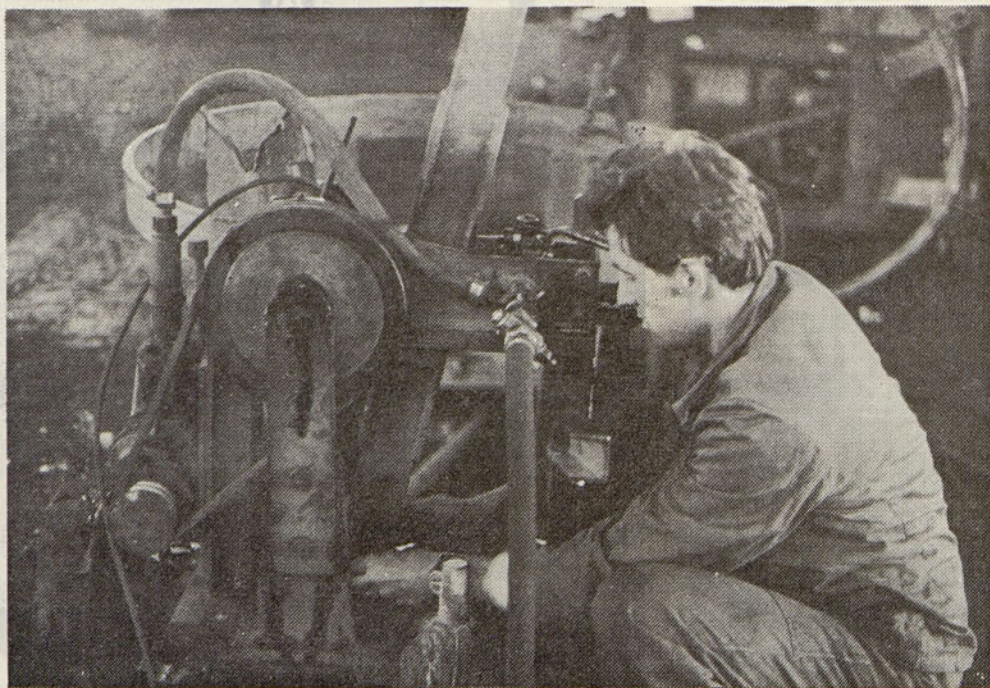
2. Kratke smučí (150—180 cm)

Ko so snovali smučí za učenje, se je pokazalo, da so potrebne nekoliko daljše smučí, ki bi jih s pridom uporabljali že naprednejši smučarji. Taki, ki so končali tečaj s smučmi za učenje. Glede na to, da so smučí širše od normalnih, so primerne tudi za smučanje na nestepanih smučinah ali za visokogorsko smučanje. Pri razvoju kratkih smučí pa ni bilo poudarjeno, da morajo biti učinkovite tudi na ledu. Stranski lok je manj izrazit, učinek robnikov pa zato srednji. Smučí so primerne za smučarje, ki nimajo športnih ambicij in uživajo v lahkotnem smučanju.

Krajših smučí normalne izvedbe (krajše za 5 do 10 cm od dosedaj uporabljenih pravil) pa ne smemo zamenjavati s kratkimi smučmi za odrasle. Večkrat so si celo odrasli smučarji nabavili mladinske smučí (150—160 cm). Razumljivo je, da z njimi niso bili zadovoljni, če ne prej pa potem, ko so jih zlomili. Smučí so

Zmagovalna ekipa

Popravilo

Zgodovina in razvoj kratkih smuči

(Nad. s 16. str.)

namreč dimenzionirane in ojačane za težo smučarja — 30 do 50 kg.

V nekaterih trgovinah priporočajo dolžino normalnih smuči po tabelah, ki upoštevajo: znanje smučanja, starost, telesno višino in težo smučarja. Tabela ima to slabo lastnost, da začne s točkovanjem znanja že pri popolnem začetniku.

Primer:

popolni začetnik	(skupina 1)	10 točk
starost: 30 let		20 točk
višina: 180 cm		15 točk
teža: 90 kg		19 točk
SKUPAJ:		64 točk

Iz seštevka za omenjeni primer v resnici lahko odčitamo priporočljivo dolžino smuči: 160—165 cm. Za starejše ljudi dobimo še krajšo dolžino.

Tabela je torej uporabna le za smučarje, ki se ocenjujejo bolje od 3. skupine, t. j. za tiste, ki se že učijo pluzno kristijanijo. Za manj izvežbane smučarje pa so priporočljive kratke smuči, ki so grajene za odrasle (Grad, tempest, swing style). Dolžine kratkih smuči ne glede na znanje smučanja, starost in telesno težo, so določene preprosto:

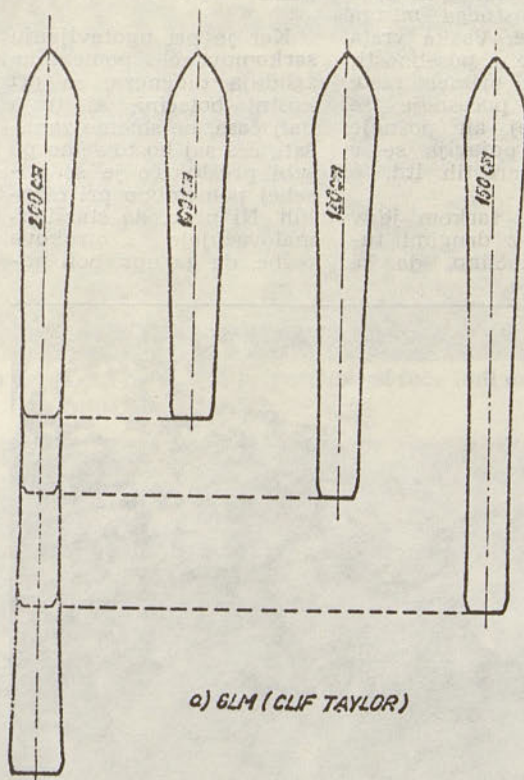
moški: dolžina smuči je telesna višina ± 5 cm,

ženske: dolžina smuči je telesna višina —10 cm.

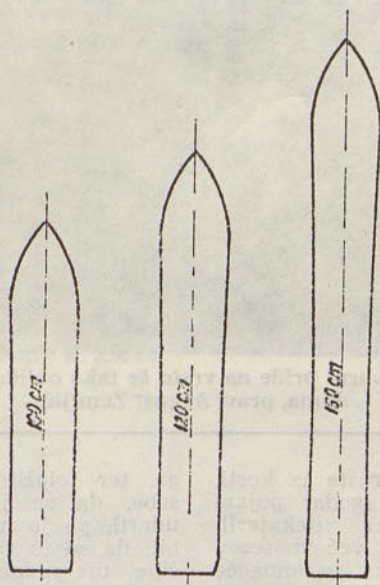
3. Compact smuči (150—180 cm)

Potem ko so smučarji in učitelji smučanja ugotovili prednost kratkih smuči, so pred proizvodnjo postavili nalogo, da razvijejo kratke smuči, ki naj bi imele podobne vozne lastnosti kot normalno dolge smuči na gladkih, predvsem pa na valovitih terenih.

1. SMUČI ZA UČENJE

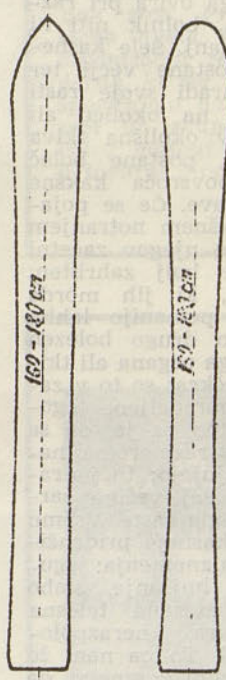
a) GLM (CLIF TAYLOR)

b) PUNTIER SMUČI

2. KRATKE SMUČI

3. COMPACT SMUČI

ljena (lopatasta) konica ugodno vpliva na vožnjo v globokem suhem snegu (pršiču), ki skupno s kratkim zadnjim delom, ki se laže ugreza v sneg, drži krivine smuči na površini snega. Poleg tega oblika konice simbolično označuje compact smuči, da pri nakupi ne bo spoznavamov.

V skupini compact smuči ima Elan dva modela:

a) Fun short, namenjen za grbinasti teren z omehčanim spomladanskim gnili ali zrnatim snegom. Za manj izvežbane smučarje je primeren tudi na trdih smučiščih.

b) Swing professional, je odločen tako na gladkih kot valovitih poledenelih in trdih strminah. Vozne značilnosti so podobne lastnostim normalno dolgih, visokokavostnih smuči z izvrstnim prijemanjem robnikov na ledu. Smuči imajo bolj dvignjen zadnji del, ki v ledenih in trdih kotanjah ne deluje zaviralno, pri baletu na snegu pa omogoča tudi vzvratno vožnjo.

Prepričani smo, da compact smuči zapolnjujejo vrzel med normalnimi in kratkimi smučmi in da z optimalnimi voznimi lastnostmi ustrezajo še tako zahtevnemu smučarju. Za konec naj navedemo še oceno znanega alpskega smučarskega reprezentanta: »Če bi ljudje vedeli, kako odlično se smuča s compact smučmi, bi jih v Elanu v enem tednu zmanjkalo.«

Literatura:

Telesna kultura

V Elanu so že pred dve-ma letoma, ko so razvijali in testirali mladinske tekmovalne smuči, ugotovili, da so le-te lahko dolične tudi za odraslega smučarja, če so dovolj kompaktne (od tod ime compact) ali, povedano drugače: če je trdota smuči prilagojena teži smučarja in tehniki smučanja.

Širina compact smuči se giblje med širinami nor-

malnih in širokih kratkih smuči. Stranski lok je izrazitejši in učinek robnikov večji. Uglasičnost pogibnih linij z obliko stranskih lokov omogoča, da so smuči izredno lahko vodljive.

Upravičenost razvoja takih smuči je toliko večja, če upoštevamo, da so smučarske proge ob žičnicah trde in grbinaste in da je

smučanje na takih terenih mnogo uspešnejše od smučanja z normalno dolgimi smučmi. Compact smuči so namenjene predvsem izvežbanim smučarjem, ki zahtevajo, da jim v zavojih zagotavljajo zadostno oporo in varnost proti oddrsavanju na ledenih terenih. Zaradi manjše dolžine pa so prav tako lahko vodljive na spomladanskem omehčanem snegu. Močno zaob-

A. P.

SARKOMI MEHKIH TKIV IN KOSTI

S KEMIČNIMI ZDRAVILI NE MOREMO DOSEČI OZDRAVLJENJA

Sarkom je ime za raka, ki se razvije iz mehkih tkiv, kot so na primer kite, mišice, maščobno in vezivno tkivo ter kosti. Med sarkomi mehkih tkiv je najpogostejši tisti, ki se razvije iz vezivnega tkiva. Ker je vezivno tkivo praktično na vsakem delu telesa, skoraj ni tkiva ali organa, kjer ne bi lahko srečali sarkoma. Najpogostejši je na nogah, redkejši na rokah, pojavlja pa se

Dr. Peter Albert Fras

tudi na trupu, glavi in vratu. Nemalokrat se pojavi na notranjih organih, tako na trebušni mreni, v predelu za trebušno votlino, v grlu in sapniku, želodcu, spolovilih in drugod.

Drugi po pogostosti je sarkom, ki zraste iz maščobnih celic. Tudi tega najdemo na vsakem delu telesa, najčeseje pa se pojavi v predelu pod kolonom, na sedalu, na stegnih, v predelu za trebušno votlino. Ta sarkom zraste navadno v zelo veliko bulo.

Na mehkih tkivih pa srečujemo še druge sarkome, na primer take, ki zrastejo iz progastih mišic, iz sklepnih ovojnic; poznamo pa še številne druge vrste, ki pa so zelo redke.

Sarkom se največkrat pojavi kot bula. V začetku ne povzroča nobenih težav niti bolečin. Zdi se dobro omejen in če ni na takem mestu, da kazi bolnika ali ga ovira pri raznih gibih, bolnik niti ni pozoren nanj. Šele kasneje, ko postane večji ter prične zaradi svoje rasti pritiskati na okolico ali vraščati v okolišna tkiva ter živce, postane boleč ali pa povzroča kakšne druge težave. Če se pojavi na kakšnem notranjem organu, je njegov začetni razvoj še bolj zahrbtn; znamenja, ki jih morda kaže, pa pomenijo lahko tudi kako drugo bolezen prizadetega organa ali tkiva. Največkrat so to v začetku neopredeljene tegobe; značilno pa je, da se te tegobe razmeroma naglo stopnjujejo; to je razumljivo, saj večina sarkomov naglo raste. Vseemu temu se kasneje pridružijo splošna znamenja: izguba teka, hujšanje, slabo počutje, zvišana telesna temperatura, nerazpoloženost itd. To pa nam že lahko vzbudi domnevo, da sarkom ni več omejen na prvotno mesto rasti, temveč da se je po krvi razširil po vsem telesu.

Kost je zgrajena iz več vrst tkiv, zato so tudi kostni sarkomi različni. Tako najdemo sarkome, ki zrastejo iz kostnih celic, iz hrustanca, iz veziv-

nega tkiva in maščobnega tkiva kosti, take, ki zrastejo iz kostnega mozga in še druge. Vsaka vrsta ima svoje posebnosti; sarkom na primer raste hitreje ali počasneje, se razseje prej ali pozneje po krvi, pojavlja se v različnih starostih itd.

Za kostni sarkom je v primerjavi z drugimi tumorji značilno, da se

vnetje kosti kot pa na sarkom.

Ker je pri ugotavljanju sarkomov zelo pomembna zgodnja diagnoza, se pri kostni bolečini, ki traja dalj časa, ne smemo zanašati, češ saj bo to samo po sebi prešlo. To je še posebej pomembno pri otrokih. Ni prav, da starši omalovažujejo otrokove tožbe, da ga npr. boli no-

vo ugotovitev sarkoma. Samo zunanji pregled bolnika seveda ne zadošča; potrebne so še posebne preiskave. To so: punkcija in preiskava izsesane vsebine pod mikroskopom ali mikroskopska preiskava izrezanega koščka tkiva iz tumorja; kostni tumor pa včasih lahko spozna zdravnik že iz rentgenske slike obolele kosti in je navadno to prva orientacijska preiskava.

Kot smo rekli, so sarkomi v začetku omejeni in okolišna tkiva le odrivajo. S svojo nezadržno rastjo pa začno ta tkiva uničevati, tako da se vraščajo vanje, pritiskajo nanje ali pa jih razkrajajo s svojimi presnovki. Zato zdravimo sarkome najbolje tako, da jih temeljito izrežemo. Ker težko ugotovimo, koliko se je sarkom že razširil v okolje, moramo s tumorjem vred izrezati še dokaj zdravega tkiva okoli njega. Če pa se je sarkom pojavil na roki ali nogi in ga ni moč temeljito odstraniti, je najbolj zanesljivo, da kirurg prizadeti ud odreže — amputira. Odločitev za tako operacijo ni lahka niti za prizadetega niti za zdravnika. Vedno pa moramo imeti pred očmi dejstvo, da je sarkom eden od najbolj zločestih tumorjev. Zelo rad se povrne na mestu, kjer smo ga izrezali. Razumljivo je, da se starši težko odločijo za amputacijo roke ali noge pri svojem otroku. Dostikrat pa predolgo odklevajo, saj z vsako zamujeno uro lahko tvegamo življenje. Nekateri sarkomi se namreč hitro — nikdar ne vemo kdaj — zasejejo po krvi in mezi po vsem telesu; v tem primeru pa dokončno ozdravljenje ni več možno. Gre torej za čimprejšnjo odločitev: ali trajna invalidnost ali življenje.

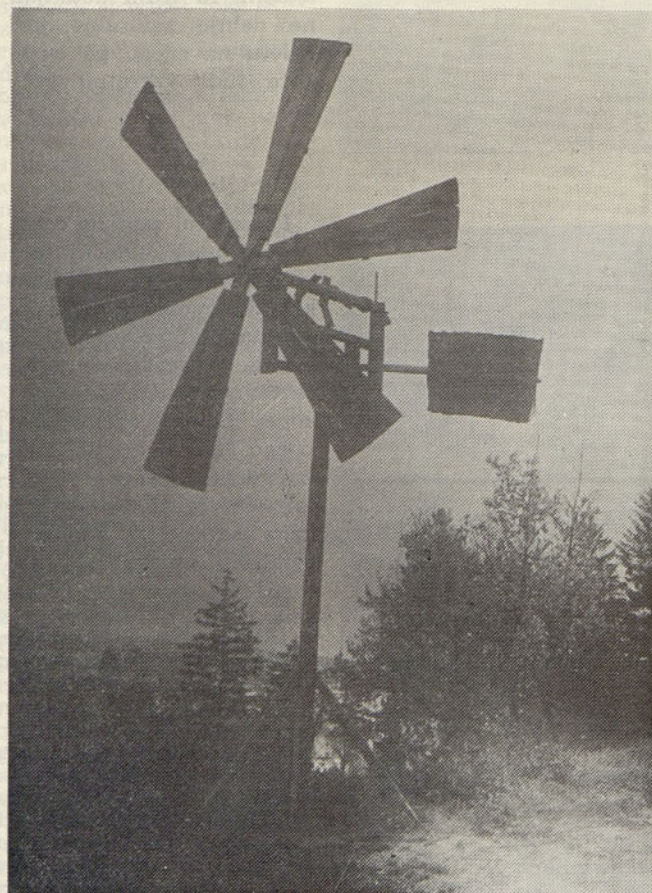
Zgodi se, da se sarkom pojavi na takem mestu, da ga kirurg ne more odstraniti. V takih primerih ga skušamo čimbolj prizadeti z radioaktivnimi žarki. S tem načinom zdravljenja za krajši čas ali daljši čas zavrnemo rast tumorja; tumor se zmanjša, težave in bolečine, ki jih povzroča, se ublažijo. Podoben, a slabši učinek imajo tudi kemična zdravila. Z njimi ne moremo doseči dokončnega ozdravljenja, lahko pa v nekaterih primerih za nekaj časa zaustavimo širjenje bolezni.

Za sarkome mehkih tkiv in kosti torej velja, da jih čimprej odkrijemo in z operacijo temeljito odstranimo, čeprav za ceno invalidnosti.

Gradivo DBPR

Po delu v tovarni pride na vrsto še taka oblika rekreacije doma, pravi Avgust Zemljč

Simbol naše jeseni. Foto: K. Zorec

tam, kjer zraste iz kosti, razmeroma zgodaj pojavi bolečina; pri nekaterih vrstah tudi več mesecev prej, preden je mogoče na kosti karkoli opaziti ali otipati. Ta bolečina je hujša po naporu, na primer po daljši hoji, zlasti ponoči. Občasno se k bolečinam pridruži še zvišana temperatura, predvsem ponoči. Z napredovalno rastjo se pojavi na prizadeti kosti bula; koža nad njo je toplejša kot drugje po telesu; včasih opazimo v koži nad bulo razširjene žile; koža se navadno na takem mestu tudi močno znoji. Prav kmalu se tudi pojavijo splošna znamenja bolezni: redno zvišana nočna temperatura, ki ji na videz ne vemo pravega vzroka, slabo počutje, nerazpoloženost, hujšanje. Vsa ta neznačilna znamenja dostikrat tudi zdravnika zavedejo, da prej pomisli na kako

ga, ter tolažijo njega in sebe, da se je verjetno udaril, pa je na to pozabil, da so to rastne bolečine in podobno. Zane-marjanje tega znamenja resne bolezni, zlasti če je otrok sicer videti zdrav, zavede starše, da z otrokom ne pridejo pravočasno k zdravniku. Vsak zamujen dan pa zmanjša možnost uspešnega zdravljenja. Na splošno velja pravilo, če traja kostna bolečina dalj kot teden dni, ne moremo pa ji najti pravega vzroka, je najbolje, da gremo na zdravniški pregled. Le tako je mogoče dovolj zgodaj ugotoviti kostni sarkom in takoj pričeti z ustreznim zdravljenjem.

Spoznavanje in zdravljenje sarkomov

Le temeljit zdravniški pregled omogoča zanesljivi-

Jesenske razglednice

Pri pospravljanju krme so priskočili na pomoč prizadetim od toče tudi mladi.
Foto: K. Zorec)

Trgatev. Foto: K. Zorec

Za krepitev duha in telesa ob vodi. Foto: K. Zorec

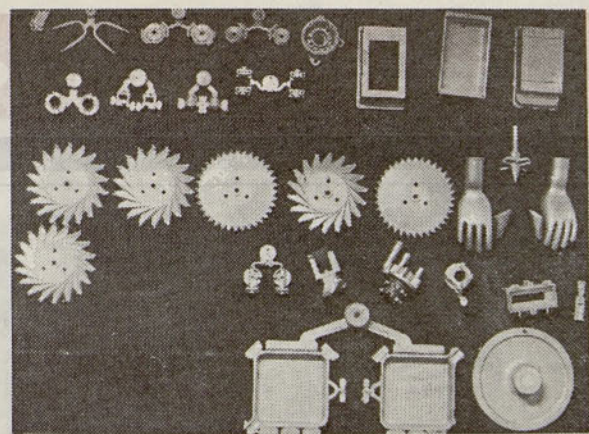
ZAHVALA

Podpisani STANKO HANŽELIČ iz TOZD tovarne glinice se tem potom, ob odhodu v pokoj, najpristrčneje zahvaljujem vsem svojim sodelavcem in vodstvu TOZD tovarne glinice za vso izkazano pozornost, ki so mi jo izkazali ob slovesu iz dna srca. Prav tako srčna hvala sindikalni organizaciji za prelepo darilo, ki me bo vedno spominjalo na čase, ki sem jih skupaj preživel z mojimi sodelavci v tovarni glinice.

Posebna hvala tudi tovarišu direktorju in ostalim mojim predpostavljenim za skupno preživete urice ob našem slovesu. Vedno se vas bom hvaležno spominjal, želim pa vam ter celotni delovni organizaciji v prihodnje mnogo delovnih uspehov, katerih se bom veselil skupaj z vami, saj morajo naše vezi resnično ostati trajne in prijateljske!

Še enkrat srčna hvala in lep pozdrav!

Stanko Hanželič

Odlitki, odliti z doma izdelanim orodjem

ZAHVALA

Podpisani Štefan Zupanič iz Kungote, se najlepše zahvaljujem svojim sodelavcem iz I. izmene TOZD glinica, obrat proizvodnje pare, za darilo, ki so mi ga podarili pri odhodu v invalidski pokoj.

Nadalje pristrčna hvala sindikalni organizaciji TOZD glinica

za pogostitev in darilo, ki mi bo ostalo v trajnem spominu na delovno organizacijo TGA.

Vsem še enkrat najlepša hvala, z željo, da bi imeli tudi v bodoče še mnogo delovnih uspehov.

Kidričevo, 29. 10. 1978
Strojniki parnih turbin:

Štefan Zupanič

»ALUMINIJ« izdaja delavski svet Tovarne glinice in aluminija »Boris Kidrič« Kidričevo — Uredniški odbor sestavljajo: Viktor Markovič — predsednik, Franc Meško — odgovorni urednik, Srdan Mohorič, Djordje Panzalović, Viktorija Petauer, Stane Medik — Fotografije: Stojan Kerbler, dipl. ing. Tehnični urednik Franček Štefanec — Tisk: ZGEP »Pomurski tisk«, TOZD tiskarna, Murska Sobota — Člani kolektiva in upokojenci dobivajo list brezplačno — Rokopisov in slik ne vračamo.

Oproščeno temeljnega prometnega davka po mnenju Sekretariata za informacije pri IS Slovenije št. 421-1/72 z dne 24. oktobra 1975. Naklada 2700 izvodov.

Novi gasilski avtomobil

Za bolj urejeno okolje...

Mladinci v akciji. Foto: Srečković

Po daljših pripravih, smo v soboto, 21. oktobra izvedli prvi dan akcije zbiranja odpadnega železa. Ob 6 uri zjutraj, smo se zbrali pred elektrolizo A. Jutranja megla in trgatev sta pripomogla, da se je akcije udeležilo nekoliko manj mladincev, kot smo pričakovali. Toda kljub temu smo z začetkom zadovoljni. Moramo povedati, da leži okrog obratov veliko, oziroma vse preveč odpadnega železa in drugih odpadnih materialov, ki so le v napoto in dajejo neprijeten videz. S tem ko bomo, kolikor bo seveda to mogoče, uredili dvorišče okrog obratov, bomo pomagali s svojim delom delovni organizaciji, OO ZSMS TGA, delali pa bomo seveda v bolj prijetnem okolju.

Zato ponovno vabimo vse mladince TGA, ki bi s svojim delom želeli prispevati k lepšemu okolju,

da se prijavijo na naslednje akcije. Dnevi akcij pa bodo razvidni iz plakatov, ki bodo nalepljeni po delovni organizaciji.

Mladinec — Mladinka!
Naj ti ne bo odveč, pre-

živeti dan ali dva v delovni organizaciji in s svojim delom prispevati k lepšemu in bolj urejenemu delovnemu okolju.

Za KS ZSMS TGA,
M. Muzek

Odlaganje odpadnega materiala. Foto Srečković

Nova pridobitev na področju požarne varnosti

V mesecu oktobru so gasilci v naši delovni organizaciji dobili novo specialno vozilo za gašenje vseh vrst požarov.

Vozilo je izdelek Vatrosprema Beograd, podatki o vozilu pa so naslednji:

Znamka vozila je Fap 1314 FF, nadgradnja pa je naslednja: naprava S-1000 je rezervoar s 1000 kg suhega praška montiranim topom ter dvema ročnikoma za prah, ki sta priključena na 20 metrov dolge cevi. Kapaciteta topa je 20 do 30 kg praška v sekundi, domet curka prahu pa je 30 metrov. Top je gibljiv horizontalno za 360 stopinj, vertikalno pa za 90 stopinj. Kapaciteta vsakega ročnika je 2 do 3 kg praška v sekundi. Omenjena naprava je namenjena za gašenje vnetljivih tekočin, plinov, električnih instalacij pod napetostjo ter gašenje površinskih požarov.

Rezervoar za vodo kapacitete 3000 litrov z dve-

ma ročnikoma ki sta priključena na 20 metrov dolge cevi in topom katerega kapaciteta je 1600 litrov vode v minuti, domet curka vode pa 40 do 50 metrov. Top je prirejen tako, da je z njim možno ustvariti vodno zaveso, ki je primerna za gašenje gozdnih požarov. Gibljivost topa horizontalna in vertikalna je enaka kot pri topu za prah.

Rezervoar za penilo kapacitete 300 litrov je priključen na top z vodo in je tako možno pripraviti z mešanjem penila in vode 3300 litrov lahke, srednje ali težke pene, ki je primerna za gašenje vnetljivih tekočin in vseh vrst kemijskih požarov, razen električnih instalacij pod napetostjo.

Omenjeno vozilo z naštetimi karakteristikami, bo tako ob dobrem in požrtvovalnem delu naših gasilcev prispevalo k še večji požarni varnosti naše delovne organizacije.

M. K.

Na delo